00274009

C20/5/7

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 22 / 01 / 2009
ម៉ោង (Time/Heure): 16:00
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C. A. Fu

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ	៖	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/[illegible] ០៦)
បញ្ជូនទៅ	៖	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
កាលបរិច្ឆេទឯការ	៖	ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩
ភាគីបញ្ជូន	៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	៖	អង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ	៖	សាធារណៈ: (អត្ថបទត្រូវបានលុបចោលខ្លឹមសារមួយចំនួន)

អត្ថបទត្រូវបានលុបចោលខ្លឹមសារមួយចំនួន នៃចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹង “ដីកាសម្រេច អំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨”

បញ្ជូនដោយ៖

ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Robert PETIT

លោក យ៉េត ចរិយា

លោក William SMITH

លោក សេង ប៊ុនឃាង

លោក Vincent de WILDE d'ESTMAEL

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 26 / 01 / 2009
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C. A. Fu

ចែកចាយជូន៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន

ចៅក្រម ន័យ ថុល

ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

ចៅក្រម Katinka LAHUIS

ចៅក្រម Rowan DOWNING

មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ៖

លោក ផាត់ ពៅស៊ាង

លោកស្រី Diana ELLIS

១. សេចក្ដីផ្ដើម

១. សហព្រះរាជអាជ្ញាឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្ដី (“បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍”) ដែលបានដាក់កាលពីថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ស្របតាមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក (“វិធានផ្ទៃក្នុង”) វិធាន៧៤.ច និងវិធាន៧៥ ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ (“អ.ប.ជ”) ច្រានចោល សេចក្ដីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន (“ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន”) អៀង ធីរិទ្ធ (“ជនត្រូវចោទ” ឬ “ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍”) និងសុំឲ្យដោះលែងគាត់ជាបន្ទាន់ ស្របតាមលក្ខខណ្ឌសមស្របនានា[1] ។ មេធាវីការពារក្ដីតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (“ស.ច.ស”) បានធ្វើឲ្យមានកំហុសជាច្រើនទាំងខាងផ្នែកអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ នៅក្នុងដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន។ មេធាវីការពារក្ដីអះអាងថា (១) ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន ធ្វើឡើងដោយមិនមានហេតុផល គ្រប់គ្រាន់ទេ (២) ស.ច.ស បានប្រើប្រាស់បទដ្ឋាននានាដោយខុស នៅក្នុងន័យនៃការយកចិត្តទុកដាក់ និងភស្តុតាងនានាដែលរកបាន (៣) ស.ច.ស បានធ្វើឲ្យខូចដល់សិទ្ធិនៅស្ងៀម មិនឆ្លើយតបរបស់ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ (៤) ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន មិនបានបញ្ជាក់ពី “ហានិភ័យ” ណាមួយដែលថា សាក្សីនានាអាចនឹងបដិសេធចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅពេលអនាគត បើសិនជនត្រូវចោទត្រូវបានដោះលែងនោះ - វិធាន៦៣.៣.ខ.ឈ ។

២. សហព្រះរាជអាជ្ញា សន្និដ្ឋានថា ពាក្យសុំរបស់មេធាវីការពារក្ដីកំពុងស្វែងរកឲ្យមានការកែប្រែដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួនរបស់ ស.ច.ស និងការដោះលែងជាបន្ទាន់ គួរតែត្រូវបានបដិសេធទាំងស្រុង ដោយឈរលើមូលហេតុដូចតទៅ ៖

---

[1] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្ដីអៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹង “ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន” ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះកាលបរិច្ឆេទថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, C 20/5/1, ERN 00250142-63 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

C20/5/7

(ក) ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន ធ្វើដោយ ស.ច.ស គឺមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ និងសមល្មម៖ ស.ច.ស បានដាក់ចេញដោយលើកយកមកពិចារណាអំពីមូលហេតុផ្នែកច្បាប់ និងអង្គហេតុ មុននឹងចេញដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន ហើយក៏មិនជាប់កាតព្វកិច្ចត្រូវបញ្ជាក់ពី កត្តានានាទាំងអស់នោះដែរ ។ ផ្ទុយពីអ្វីដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន មិនមានព័ត៌មានខុសណាមួយទេ ហើយការពិត ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏បានទទួលនូវធាតុផ្សំទាំងអស់នៃសំណុំរឿង តាមរយៈមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួនហើយដែរ ។

(ខ) រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនមែនមិនមានមូលហេតុនោះទេ ហើយក៏គ្មានកង្វះការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់ ដោយស.ច.ស នៅក្នុងការអនុវត្តន៍កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែរ ។ បទដ្ឋាននៃការយកចិត្តទុកដាក់ "ជាពិសេស" "គ្រប់គ្រាន់" ឬ "ដាច់ខាត" ដូច បានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នាទេ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក នោះ ដោយសារតែចរិតធម្មជាតិដ៏ជាក់លាក់ និងចម្រុះនៃការស៊ើបសួរ នៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដូចដែលបានជំទាស់ដោយតុលាការសិទ្ធិមនុស្សនៃទ្វីបអឺរ៉ុប ECHR។

(គ) ការធ្វើឲ្យខូចដល់សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចដែលបានលើកឡើង ហាក់ដូចជាបានផ្អែកទៅលើការអានដែលមានកំហុសឆ្គងមួយ នៅលើដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន ។ សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងមិនមានការជំទាស់ពី ស.ច.ស ទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អវត្តមាននៃកិច្ចសហការរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនបានជួយដល់ ស.ច.ស នៅក្នុងការស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុកឡើយ ។

(ឃ) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនបានបង្ហាញឲ្យឃើញអំពីការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈជាក់ស្តែងណាមួយ តាំងពីគាត់ត្រូវបានចាប់ឃុំខ្លួនពីដំបូង ដោយ ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៧ មក ("ដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួន")[2] ហើយគាត់ក៏មិនបានធ្វើដូច្នេះ ចាប់តាំងពីការឃុំខ្លួន

---

[2] *ករណីរបស់ អៀងធីរិទ្ធ*, ដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួន, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, C 21, ERN 00153250-52 (ភាសាអង់គ្លេស) [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួន] ។

ត្រូវបានបញ្ជាក់អះអាងដោយ អ.ប.ជ នៅថ្ងៃទី០៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ នោះមក ("សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួន")[3] ។ នៅក្នុង សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួន ដែលបានវាយតម្លៃលើគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់នៅលើសំណុំរឿងដែលធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពចំពោះសវនាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ អ.ប.ជ បានកត់សំគាល់ថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវតាមវិធាន៦៣.៣.ក. និងវិធាន៦៣.៣.ខ.១, វិធាន៦៣.៣.ខ.២, វិធាន៦៣.៣.ខ.៣, និង វិធាន៦៣.៣.ខ.៥ នៅតែបានបំពេញទៅតាម ហើយ "ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺនៅតែជាវិធានការចាំបាច់មួយ បើផ្អែកទៅលើទស្សនីករណ៍ [ទាំងនោះ]" ។

(ង) លក្ខខណ្ឌផ្សេងៗសម្រាប់ការឃុំខ្លួនតាមវិធាន៦៣.៣ គឺនៅតែបំពេញបាន រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ៖ សំណុំរឿងមានភស្តុតាងដែលអាចបំពេញចំពោះអ្នកសង្កេតការណ៍ ឯករាជ្យនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចស៊ើបសួរនេះ ដែលថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនានា ដែលនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គាត់កំពុងតែស្ថិតនៅក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ (វិធាន៦៣.៣.ក) ។ ជាការបន្ថែម លក្ខខណ្ឌដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដូចមាននៅក្នុងវិធាន៦៣.៣.ខ គឺនៅតែត្រូវបានបំពេញ ព្រមទាំងបានជួយពង្រឹងថែមទៀត តាមរយៈឈុតនៃឧប្បត្តិហេតុផ្សេងៗដែលកើតមានជាបន្តបន្ទាប់។ ហេតុដូចនេះការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការចាំបាច់មួយ ។ ជាពិសេស ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គឺជាការដ៏ចាំបាច់ដើម្បី (១) រារាំងកុំឲ្យជនត្រូវចោទ គាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ និងដើម្បីថែរក្សាភស្តុតាង (២) ការពារមិនឲ្យបំផ្លាញភស្តុតាង (៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី (៤) ការពារសន្តិសុខឲ្យជនត្រូវចោទ និង (៥) រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។

២. ប្រវត្តិនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ

[3] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* សាលដីការបស់ អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ជាភាសាអង់គ្លេស) ។ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ] ។

៣. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរមួយ ដែលលំអិតអំពីអង្គហេតុនានា ព្រមទាំងបង្ហាញឈ្មោះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងជនសង្ស័យបួននាក់ផ្សេងទៀត ថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋជាក់លាក់ ដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះ ដូចដែលបានពិពណ៌នានៅក្នុងដីកានោះ ។ ដើមបណ្តឹង-ឧទ្ធរណ៍រូបនេះ ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧[4] នៅចំពោះមុខ ស.ច.ស ដើម្បីចូលបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង[5] នៅថ្ងៃដដែលនោះ និងត្រូវបានចោទប្រកាន់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលបានប្រព្រឹត្ត ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ សវនាការដេញដោលមួយស្តីពីការឃុំខ្លួន ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧[6] បន្ទាប់មកទៀត ស.ច.ស បានចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អៀង ធីរិទ្ធ សម្រាប់រយៈពេលមួយឆ្នាំ[7] និងបានចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន[8] ។ តាំងពីពេលមានសវនាការដេញដោលមក ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានប្រើប្រាស់ សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន[9] ។ នៅថ្ងៃទី២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ បានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយប្រឆាំងនឹងដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន[10] ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានឆ្លើយតប នៅថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨[11] ។ សវនាការជាសាធារណៈស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលពីដំបូង

---

[4] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* របាយការណ៍ស្តីពីការនាំខ្លួន អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ និងការឆែកឆេរលំនៅដ្ឋាននៅទីក្រុងភ្នំពេញ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, D 31/III, ERN 00153309-10 ។ សូមអានផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការឆែកឆេរលំនៅដ្ឋានរបស់ អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, D 31/I, ERN 00152226-29 និង ERN 00157577-78; កំណត់ហេតុនៃការទទួលវត្ថុតាង ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, D 31/II, ERN 00152224-25 និង ERN 00157576 ។

[5] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* កំណត់ហេតុនៃចូលខ្លួនដំបូង លេខស៊ើបសួរ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, D 39, ERN 00153315-17 (ភាសាអង់គ្លេស), 00152284-88 (ភាសាខ្មែរ), 00153329-32 (ភាសាបារាំង) ។

[6] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* កំណត់ហេតុនៃកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, C 18, ERN 00153383-88 ។

[7] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, C 20, ERN 00153245-49 ។

[8] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, C 21, ERN 00153250-52 ។

[9] (បានលុបចេញ)

[10] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨, C20/I/3, ERN 00157111-00157280 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[11] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ដែលជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/I/7, ERN 00186408-34 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

ត្រូវបានកំណត់យកថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ត្រូវបានលើកពេលតាមសំណើរបស់មេធាវីការពារក្ដី[12] មកថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ វិញ[13]។ នៅមុនពេលសវនាការនេះ គឺនៅថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើទៅ ស.ច.ស ឱ្យទទួលយក (បានលុបចេញ) ទុកជាការពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការបង្ហាញភស្ដុតាងអំពីតួនាទីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដូចបានចោទឡើងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ[14] ។ ថ្ងៃទី០៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ចៅក្រម អ.ប.ជ បានចេញ "សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ"[15]។ នៅថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ អនុលោមតាមវិធាន៦៣.៧ ស.ច.ស បានជូនដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទ និងមេធាវីការពារក្ដីរបស់គាត់ថា ស.ច.ស បាននិងកំពុងពិចារណាអំពីការបន្ដថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់គាត់ និងបានស្នើឱ្យពួកគេដាក់សេចក្ដីសង្កេតរបស់ខ្លួន នៅក្នុងរយៈពេលកំណត់ ១៥ថ្ងៃ[16] ហើយពួកគេក៏បានធ្វើដូច្នោះមែន នៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨[17] ។ នៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ស.ច.ស បានចេញដីកាសម្រេចអំពីកាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ខ្លួនលើជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ដែលបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី១១

---

[12] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ*, សំណើសុំពន្យារពេលសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/I/9, ERN 00172273-76 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ សេចក្ដីសម្រេចកែប្រែកាលបរិច្ឆេទសវនាការ - ផ្លាស់ប្ដូរពេលវេលាអនុវត្ត, ថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/I/18, ERN 00181516-17 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[13] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ*, ប្រតិចារឹកនៃសវនាការ អ.ប.ជ ស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, ERN 00220079-164 (ភាសាអង់គ្លេស), ERN 00220246-326 (ភាសាខ្មែរ), ERN 00220165-245 (ភាសាបារាំង) ។

[14] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ*, សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យដាក់បញ្ចូលនូវចម្លើយមួយ ដើម្បីបង្ហាញភស្ដុតាងអំពីតួនាទីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, D 85, ERN 00191111-18 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ ស.ច.ស បានអនុញ្ញាតតាមសំណើ និងបានចេញដីកាបង្គាប់មួយឱ្យលុបចេញផ្នែកខ្លះនៃអាសយដ្ឋានរបស់សាក្សី តាមសំណើរបស់ ក.ស.ព (D85/1) ។ យោងតាមសំណើសុំវិធានការការពារ សំណើនេះមិនត្រូវបានគេជូនដំណឹងទាន់ពេលវេលាដល់ភាគី ដើម្បីជជែកពិភាក្សានៅពេលសវនាការនៅថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ នោះទេ ។

[15] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទុត, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ជាភាសាអង់គ្លេស) ។

[16] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ*, សេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់ ស.ច.ស ស្របតាមវិធាន៦៣.៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/2, ERN 00231614-15 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[17] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ*, ការជំទាស់តវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្ដី ទៅនឹងគោលបំណងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងការបន្តឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/3, ERN 00235246-257 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨[18] ។ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងមួយ អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពីកាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨[19] នៅមុនពេលដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាសារវន្តរបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[20] ។

៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបឋម

សវនាការផ្ទាល់មាត់មិនចាំបាច់ទេ

៤. វិធាន៧៧.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធាន") អនុញ្ញាតឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ កំណត់សម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយ តែនៅលើមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពីបានធ្វើការពិចារណានៅលើទស្សនៈផ្សេងៗរបស់ភាគី ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានសុំឲ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ណាមួយទេ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។ ដូចដែលសវនាការធ្វើការកំណត់សម្រេចលើការឃុំខ្លួននឹងត្រូវធ្វើដោយផ្ទាល់មាត់ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះមានកង្វល់តែអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនដែលបានបញ្ជាក់អះអាងរួចហើយតែប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះវាមិនមានអំណះអំណាងទាំងផ្នែកអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ថ្មីដែលចាំបាច់ត្រូវលើកយកមកពិចារណានៅក្នុងសវនាការផ្ទាល់មួយនោះឡើយ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរបស់តុលាការ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះកំណត់សម្រេចនៅលើបណ្តឹងនេះ ដោយធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខអក្សរតែប៉ុណ្ណោះ ។

---

[18] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* ដីកាសម្រេចអំពីកាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/4, ERN 00238528-46 (ភាសាអង់គ្លេស) [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* "ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន"] ។

[19] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* សៀវភៅចុះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C20/5, ERN 2329730-31 (ភាសាអង់-គ្លេស); សេចក្តីជូនដំណឹងពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ស.ច.ស អំពីកាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អៀង ធីរិទ្ធ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលសេចក្តីជូនដំណឹងនេះ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C 20/5, ERN 00239732-33 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[20] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីអៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹង "ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន" ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះកាលបរិច្ឆេទថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, C 20/5/1, ERN 00250142-63 (ភាសាអង់គ្លេស) [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* "បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍"] ។

៤. អង្គច្បាប់

ចរិត និង វិសាលភាពនៃការត្រួតពិនិត្យរបស់ អ.ប.ជ

៥. អំណះអំណាងរបស់មេធាវីការពារក្ដី នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី១៣ ដល់ កថាខ័ណ្ឌទី៥៦ នៃបណ្ដឹង-ឧទ្ធរណ៍ មិនមានការពាក់ព័ន្ធជាសារវ័ន្តចំពោះបញ្ហានៃការបន្តការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នទេ ។ មេធាវីការពារក្ដីតវ៉ាថា ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន គឺមានការខ្វះចន្លោះ ហេតុដូច្នេះ ត្រូវតែច្រានចោល ។ មេធាវីការពារក្ដីមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើអង្គហេតុដែលថា បញ្ហាជាចំបងនៅក្នុងការកំណត់សម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តថិរ វេលានៃការឃុំខ្លួននេះ ថាតើលក្ខខណ្ឌនានាដូចបានកំណត់នៅក្នុងវិធាន៦៣.៣ នៅតែត្រូវបាន បំពេញឬយ៉ាងណានោះទេ ។ មេធាវីការពារក្ដីហាក់ដូចជាបានយល់ច្រឡំអំពីចរិត និងវិសាល ភាពនៃការត្រួតពិនិត្យរបស់ អ.ប.ជ នៅពេលដែលខ្លួនបានដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ។ នៅអ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនមែនជាតុលាការនៃ “សាលាវិនិច្ឆ័យ” ទេ ។ អ.ប.ជ មិនចាំបាច់ត្រូវពិនិត្យសំណុំរឿង និងលក្ខខណ្ឌនានានៃវិធាន៦៣.៣ នៅពេល ដែល ស.ច.ស បានចេញដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនរបស់គេនោះទេ[21] ។ ដូចបានរំលឹកដោយ អ.ប.ជ នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចប្រកបដោយជោគជ័យរបស់ខ្លួនលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន អ.ប.ជ ពិចារណាទៅលើសំណុំរឿងទាំង មូលរបស់ ស.ច.ស រហូតមកទល់នឹងថ្ងៃបើកសវនាការ[22] រួមទាំងធាតុផ្សំ

---

[21] ការពិនិត្យឡើងវិញលើដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ អ.ប.ជ “ដោយការពិនិត្យទៅលើ៖ ក. នីតិវិធីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មុនពេលចេញដីកានេះ, ខ. ភាពគ្រប់គ្រាន់នៃអង្គហេតុ ក្នុងការចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ស្របតាមវិធាន ៦៣.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, គ. ថាតើកាលៈទេសៈដែលដីកាបានយកមកធ្វើជាសំអាង នៅមានអត្ថិភាពនាពេលបច្ចុប្បន្ន ដែរឬទេ និង ឃ. ការអនុវត្តន៍ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយគោរពតាមវិធាន៦៣.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង” *នៅក្នុង* សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201591, កថាខណ្ឌទី១៥ ។ សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ នួន ជា, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨, C 11/54, ERN 00172907-34 (ភាសាអង់គ្លេស), នៅត្រង់ ERN 00172909 កថាខណ្ឌទី ៩ ។

[22] ឧទាហរណ៍ សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201592, កថាខណ្ឌទី២០ ។

ថ្មីៗ និងចំណែកនៃ ភស្តុតាងណាក៏ដោយ ដែលបានដាក់តាំងពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មក ។ អាស្រ័យហេតុនេះ អ.ប.ជ អាចដាក់សេចក្តីសម្រេច សំអាងហេតុ និងមូលហេតុរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ជំនួសឲ្យសេចក្តីសម្រេច សំអាងហេតុ និងមូលហេតុដែលមាននៅក្នុងដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស[23] ។ ក្នុង ករណីវិការៈ អ.ប.ជ នៅតែអាច "ធ្វើការវិភាគផ្ទាល់ខ្លួន ដោយអនុវត្តតាមបទដ្ឋានដែលមាន ចែងនៅក្នុងវិធាន៦៣.៣"[24] និងបំពេញវិការៈនោះ តាមរយៈការដាក់ជំនួសនូវសំអាងហេតុរបស់ខ្លួនផ្ទាល់[25] ។

ភាពកិច្ចក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុនៅក្នុងដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន

៦. មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា ដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន មិនមានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ ឬសមល្មមទេ ដោយសារ (ក) គ្មានប្រភពសម្រាប់ការចោទប្រកាន់, (ខ) ដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន មានផ្ទុកនូវព័ត៌មានមិនត្រឹមត្រូវ និង (គ) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនទទួលបានលទ្ធភាពពេញលេញចូលមើលសំណុំរឿង ។

៧. វិធាន៦៣.៧ តម្រូវឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "ត្រូវមានសំអាងហេតុ" ចំពោះការពន្យារពេលនៃការបន្តការឃុំខ្លួន ។ សំអាងហេតុទាំងអស់នេះត្រូវតែផ្តល់ បន្ទាប់ពីបានពិចារណាទៅ

---

[23] អ.ប.ជ ជាធម្មតាបញ្ជាក់ថា *"តម្កល់ដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយមូលហេតុដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានជំនួសដោយមូលហេតុដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងសាលដីកានេះ"* ។ ឧទាហរណ៍ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201605 (ត្រង់សេចក្តីសម្រេច, កថាខណ្ឌទីចុងក្រោយ) ។

[24] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201592, កថាខណ្ឌទី១៨ ។

[25] អ.ប.ជ បានបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៤២ នៃសាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, (C 20/I/26, ត្រង់ ERN 00201598) ថា *"អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសង្កេតឃើញថា ការព្រួយបារម្ភជាច្រើន ដែលសហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងអំពីករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនគោរពគោលការណ៍នៃសច្ចធារនិរទោស ត្រូវដោះស្រាយ តាមរយៈការវិភាគដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះនេះ បានអនុវត្ត"* ។

លើសំណុំរឿង និងការតវ៉ារបស់ជនជាប់ឃុំឃាំង[26] ។ ដោយបានលើកយោងនូវករណីយុត្តិ-សាស្ត្រអន្តរជាតិដែលគេបានឯកភាពគ្នាហើយនោះ អ.ប.ជ បានរកឃើញថា សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់របស់អង្គតុលាការ រួមទាំង ស.ច.ស ផង ត្រូវតែមានសំអាងហេតុ ដើម្បីបំពេញបាននូវបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[27] ។

៨. អ.ប.ជ បានកំណត់ថា កាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុ បានដាក់លក្ខខណ្ឌតម្រូវត្រឹមតែថា ស.ច.ស ត្រូវកំណត់មូលហេតុខាងផ្លូវច្បាប់ និងអង្គហេតុដែលត្រូវយកមកគិតគូរ មុននឹងធ្វើការសម្រេច ។ ស.ច.ស អាចអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនេះ "ដោយយោងលើសំណុំរឿងក្នុងកាលៈទេសៈទូទៅ និងកាលៈទេសៈដទៃទៀត" ដោយសារ ស.ច.ស មិនមានកាតព្វកិច្ចផ្តល់ការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនលើគ្រប់កត្តាទាំងអស់ឡើយ[28] ។ ហេតុដូច្នេះ សារណារបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា "ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន មានការខ្វះខាតលើមូលហេតុ ដែលធ្វើការចោទប្រកាន់ទូទៅ ដោយគ្មានផ្តល់ប្រភពសម្រាប់ការចោទប្រកាន់"[29] នោះ គឺរកមិនឃើញទេ និងគួរតែត្រូវបានបដិសេធចោល ។

---

[26] អនុលោមតាមវិធាន៦៣.៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នីតិវិធីបន្តការឃុំខ្លួន កើតឡើងតែរវាង ស.ច.ស និងជនត្រូវចោទតែប៉ុណ្ណោះ ដោយសារនៅពេលមានការពន្យារពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នណាមួយ ស.ច.ស ស្តាប់ការប្តឹងតវ៉ារបស់ជនត្រូវចោទ ។ គ្មានភាគីណាផ្សេងត្រូវបានធ្វើសវនាការ ឬ ត្រូវពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងដំណើរការនេះទេ ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ដំណើរការនៃការបន្តការឃុំខ្លួន តាមវិធាន ៦៣.៧ នេះ មានភាពខុសគ្នាគួរឱ្យកត់សំគាល់ពីដំណើរការនៃការឃុំខ្លួនដំបូង តាមវិធានវិធាន៦៣.៣ ដែលរួមបញ្ចូលទាំងសវនាការដេញដោលនៅចំពោះមុខ ស.ច.ស ផង ។

[27] *ករណីរបស់ នួន ជា*, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងចំពោះដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាព, សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០៦) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, D 55/I/8, ERN 001219322-33 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី២១ ។

[28] *ករណីរបស់ អៀង សារី*, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង សារី, សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០៣) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, ERN 00232976-004, C 22/I/74, កថាខណ្ឌទី៦៥-៦៦ ។ *សូមអានផងដែរ* ករណីយុត្តិសាស្ត្រ ICTY: *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Popovic*, ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ខំរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលប្តឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធលើការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន Ljubomir Borovcanin, ករណីរឿងក្តីលេខ: IT-05-88-AR65.2, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌទី១៣ ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj* សេចក្តីសំរេចលើញត្តិតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នរបស់ Lahi Brahimaj, សំណុំរឿងលេខ: IT-04-84-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY, ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌទី១៦ ។

[29] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C 20/5/1, កថាខណ្ឌទី១៦ ។

៩. មេធាវីការពារក្ដីតវ៉ាបន្ថែមទៀតថា ដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនមានផ្ទុកនូវព័ត៌មានមិនត្រឹមត្រូវ[30] ។ ការអះអាងនេះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ដូចឯកសារទាំងពីរបានយោងសំដៅនៅក្នុងកំណត់សំគាល់ចុងទំព័រទី១៤ នៃដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន (D88 និង 85/1) ដែលមានការព្រួយបារម្ភដោយផ្ទាល់ទៅលើចំណេះដឹងរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ និងតួនាទីរបស់គាត់ក្នុងសកម្មភាពបោសសម្អាត ឬតួនាទីរបស់ក្រសួងសង្គមកិច្ច (បានលុបចេញ)[31] ។

១០. នៅទីបំផុត មេធាវីការពារក្ដី បានលើកឡើងផ្ទុយពីសេចក្ដីសម្រេចរបស់ ស.ច.ស នៅក្នុងដីកាសម្រេចពន្យារពេល គឺថាដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នឹងមិនមានមធ្យោបាយក្នុងការទទួលបាននូវសំណុំរឿងទេ ។ ហេតុដូច្នេះ ដីកាសម្រេចពន្យារពេល បំពានទៅលើលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលថាសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការត្រូវតែមានមូលហេតុសមស្រប[32] ។

១១. ទីមួយ វិធានផ្ទៃក្នុងដែលអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក មិនមានចែងថា ជនត្រូវចោទ ឬដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចទទួលបាននូវសំណុំរឿងដោយចំពោះ និងដោយផ្ទាល់ឡើយ[33] ។ ទោះជាយ៉ាង

---

[30] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C 20/5/1, កថាខណ្ឌទី១៨-២០ ។

[31] (បានលុបចេញ)

[32] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C20/5/1, កថាខណ្ឌទី ២១-២៤ ។

[33] ផ្ទុយពីអ្វីដែលមេធាវីបានស្នើនៅក្នុងសំណើសុំការបំភ្លឺរបស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី២១ តុលា ២០០៨ (A 228), មាត្រា ១៥៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មិនអាចអនុវត្តបានទៅនឹងនីតិវិធីសម្រាប់ អ.វ.ត.ក ដោយសារវាផ្ទុយនឹងវិធាន ២២.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។ ដូចដែល អបជ បានសម្រេចថ្មីៗនេះវិធានផ្ទៃក្នុងមានអានុភាពលើបទប្បញ្ញត្តិនៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា៖ នៅថ្ងៃទី២៦ សីហា ២០០៨ អបជ បានសម្រេចនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៤ នៃសាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងចំពោះដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាពថា វិធានផ្ទៃក្នុងជាលិខិតុបករណ៍បឋម ដែលគេត្រូវប្រើសម្រាប់យោងសេចក្ដីក្នុងការកំណត់អំពីដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក កាលបើមានការខុសគ្នារវាងដំណើរការនីតិវិធីក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា (*ករណីរបស់ នួន ជា*, សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងចំពោះដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាព, ចុះថ្ងៃទី២៦ សីហា ២០០៨, **D 55/1/8**, ERN 0012193 34-49 (ភាសាខ្មែរ) និង 001219322-33 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី ១៤) ។ អបជ បានបញ្ជាក់គោលការណ៍នេះនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនលើសំណើរបស់សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាក់ទងនឹងការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានដោយផ្ទាល់មាត់នៅពេលសវនាការចុះថ្ងៃទី០៤ធ្នូ២០០៨ (*ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្ដីសម្រេចជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សររបស់ អបជ ទៅលើសំណើដោយផ្ទាល់មាត់របស់សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាក់ទងនឹងការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានដោយផ្ទាល់មាត់, ចុះថ្ងៃទី០៤ ធ្នូ ២០០៨, **A 190/I/16**, ERN 00244305-07 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី ២) ។

នេះក្តី វិធានចែងថា ភាគីនានាត្រូវទទួលបាននូវឯកសារគ្រប់យ៉ាងពីក្នុងសំណុំរឿង ដោយផ្ទាល់ (សហព្រះរាជអាជ្ញា) និងតាមរយៈមេធាវីការពារក្តីរបស់ពួកគេ (ជនត្រូវចោទ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី)[34] ។ ទីពីរ នៅក្នុងសំណើសុំសេចក្តីបញ្ជាក់របស់មេធាវីការពារក្តីរបស់ពួកគេ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨[35] មេធាវីការពារក្តីមិនបានពិចារណាអំពីវិធាន ២២.៣ ដែលចែងយ៉ាងជាក់លាក់ថា មេធាវីការពារក្តីដែលបានទទួលស្គាល់អាចទទួលបានច្បាប់ចម្លងនៃសំណុំរឿង ឬកំណត់ហេតុនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងយកឯកសារនេះ រួមជាមួយឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ដើម្បីពិភាក្សាជាមួយកូនក្តីរបស់ខ្លួន[36] ។ លើកលែងតែសហមេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់មិនទៅសួរសុខទុក្ខកូនក្តីរបស់ខ្លួន ឬមិនពិភាក្សាអំពីភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងជាមួយនឹងគាត់ នោះវាច្បាស់ណាស់ថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចទទួលតាមរយៈមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួនបានយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពនូវ "ឯកសារគ្រប់យ៉ាងពីក្នុងសំណុំរឿង រួមទាំងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីជាក់លាក់ ក៏ដូចជាបណ្តឹង និងការដាក់ពាក្យនានារបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែរ"ដូចដែល ស.ច.ស បានរំលឹកក្នុងដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន[37] ។ ក្រៅពីនេះ មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនថា ឯកសារជាក់លាក់មួយចំនួន នៅក្នុងសំណុំរឿងធ្លាប់ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យទៅដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍[38] ។ ដូច្នេះ វាមិនត្រឹមត្រូវទេដែលមេធាវីការពារក្តីអះអាងអំពីអត្ថិភាពដែលបានចោទថា មានកង្វះខាតក្នុងការទទួលបាននូវសំណុំរឿង ហើយរឹតតែមិនត្រឹមត្រូវណាស់ទៅទៀតដែលថា ដីកាសម្រេចបន្ត

---

[34] វិធាន ៩.៥, ២២.៣, ៥៥.៦, ៥៥.១១, ៥៨.១, ៥៨.២, ៧៦.៦ និង ៧៧.៤ អនុញ្ញាតឲ្យភាគីនានាពិនិត្យមើល និងថតចម្លងសំណុំរឿងក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ហើយសហមេធាវីការពារក្តីយកវាទៅឲ្យជនជាប់ឃុំបាន ។ ក្នុងដំណាក់កាលសវនាការ ក៏មានបទប្បញ្ញត្តិស្រដៀងគ្នានេះដែរ ឧទាហរណ៍ វិធាន ៨៦ និង វិធាន ១០៨.៦ ។

[35] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* សំណើរបស់មេធាវីសុំសេចក្តីបំភ្លឺលើការអនុវត្តន៍វិធានទាក់ទងនឹងជនត្រូវចោទទទួលឯកសារនៅក្នុងសំណុំរឿង, ចុះថ្ងៃទី២១ តុលា ២០០៨, A 228 ។

[36] លើសពីនេះ វិធាន ៩.២១ នៃវិធានស្តីពីការគ្រប់គ្រងការឃុំខ្លួនជនដែលរង់ចាំការជំនុំជម្រះ ឬប្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក "វិធានស្តីពីការឃុំខ្លួន", អនុម័តនៅថ្ងៃទី០៧ ធ្នូ ២០០៨ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់ទី ១**) បានអនុញ្ញាតឲ្យសមាជិកនៃក្រុមមេធាវី និងជនជាប់ឃុំបញ្ជូនឯកសារទៅវិញទៅមក ក្នុងអំឡុងពេលចូលជួបសួរសុខទុក្ខ ដោយអាស្រ័យលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ។

[37] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C20/4, កថាខណ្ឌទី ២៦ ។

[38] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C20/5/1, កថាខណ្ឌទី ២៣ ។

ការឃុំខ្លួន នឹងបំពានទៅលើសេចក្តីត្រូវការឲ្យមានមូលហេតុសមស្រប នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ[39] ។

១២. ដោយសារមានសេចក្តីសំអាងខាងលើ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើថាសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីការខ្វះមូលហេតុ គួរត្រូវបានបដិសេធចោល ។

ការពន្យារពេលនៃការឃុំខ្លួន

១៣. វិធាន ៦៣.៦ និង ៦៣.៧ ចែងអំពីការពន្យារពេលឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទជាទៀងទាត់ដោយស្វ័យប្រវត្តិ ។ បញ្ញត្តិបែបដូច្នេះ មិនមាននៅក្នុងឯកសារមូលដ្ឋាននៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី (“ICTY”) និងប្រទេសរ្វ៉ាន់ដា (“ICTR”) ហើយនិងតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសស៊ីរ៉ាឡេអូន (“SCSL”) ទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែ តុលាការពិសេសទាំងនោះប្រកាន់ខ្ជាប់ថាដើម្បីឲ្យការសុំដោះលែងជាថ្មីបានជោគជ័យ ចុងចម្លើយត្រូវតែបង្ហាញអំពី “ការផ្លាស់ប្តូរដ៏សំខាន់”[40] ។

---

[39] គេគួរតែនិយាយផងដែរ អំពីបញ្ហាដែលជនត្រូវចោទទទួលបាននូវសំណុំរឿងនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងដែល សចស បានលើកឡើងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា មិនជំទាស់ទៅនឹងកិច្ចការនោះទេ ។ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ក្រុមមេធាវី អៀង ធីរិទ្ធ និង នួន ជា ដែលចុះថ្ងៃទី២២ តុលា ២០០៨ និងថ្ងៃទី២៨ វិច្ឆិកា ២០០៨ រៀងៗខ្លួននោះ សចស បានសុំឲ្យលោកប្រធានមន្ទីរឃុំឃាំង នៅថ្ងៃទី ១១ ធ្នូ ២០០៨ ថាតើច្បាប់ចម្លងសំណុំរឿងអាចទុកនៅក្នុងបន្ទប់មួយដាច់ដោយឡែកនៃមន្ទីរឃុំឃាំង សម្រាប់ធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ដោយមានការត្រួតពិនិត្យ ឬមួយក៏រក្សាទុកច្បាប់ចម្លងនៃឯកសារទាំងនោះនៅក្នុងទូតូចៗដែលអាចចាក់សោរបាន សម្រាប់ជនត្រូវចោទម្នាក់ៗ នៅខាងក្នុង ឬខាងក្រៅបន្ទប់ឃុំខ្លួនរបស់ពួកគេ បានដែរឬមួយយ៉ាងណា (អនុស្សរណៈផ្ទៃក្នុងការិយាល័យរបស់ សចស ផ្ញើជូនលោកប្រធានមន្ទីរឃុំឃាំងទាក់ទងនឹងការទទួលបាននូវសំណុំរឿងពីសំណាក់ជនត្រូវចោទ, **A 228/2**, ERN 00250695 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ លោកប្រធានមន្ទីរឃុំឃាំង បានឆ្លើយតបថា មិនមានបន្ទប់នៅទំនេរសម្រាប់ទុកដាក់ច្បាប់ចម្លងនៃសំណុំរឿងទេ ហើយបើសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបាល់ មានទូមួយចាក់សោរបានដោយមានប្អូនថតសម្រាប់ទុកដាក់ឯកសារខ្លះៗនៃសំណុំរឿង អាចទុកនៅក្នុងបន្ទប់ជនត្រូវចោទម្នាក់ៗបាន (*Réponse du Directeur du Centre de Détention aux Co-Juges d'Instruction relative à l'accès au dossier d'instruction par les personnes mises en examen*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ធ្នូ ២០០៨, **A 228/2/I**, ERN 00251732 (ភាសាបារាំង) - មិនទាន់មានភាសាអង់គ្លេសនៅឡើយទេ បច្ចុប្បន្ននេះ ។

[40] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Boskoski និង Tarculovski,* សំណុំរឿងលេខ IT-04-82-PT, សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាដែលកែប្រែថ្មីស្នើសុំដោះលែង Johan Tarculovski ជាបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៧ មករា ២០០៧, កថាខណ្ឌទី ៩ ។

១៤. ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងវិធានសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះនេះដែរ វិធាន ១១៨ នៃវិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងសម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ("ICC") តម្រូវឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់ខ្លួនពិនិត្យឡើងវិញនូវការឃុំខ្លួនចុងចម្លើយបណ្តោះអាសន្ន យ៉ាងហោចណាស់រៀងរាល់ ១២០ ថ្ងៃម្តង ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការ ICC មាន "ករណីយកិច្ចឯករាជ្យ និងច្បាស់លាស់ [...] ដើម្បីធានាមិនឱ្យមានការឃុំខ្លួនបុគ្គលមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី ក្នុងរយៈពេលមួយមិនសមស្រប"[41]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចកែប្រែសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនស្តីពីការឃុំខ្លួនបាន "បើខ្លួន យល់ឃើញថា "មានការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈដែលតម្រូវឱ្យខ្លួនធ្វើការកែប្រែ"[42] ។ នៅ តុលាការ ICC "អយ្យការទទួលបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធទៅនឹងអត្ថិភាពនៃលក្ខខណ្ឌ [...] នៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន កំពុងបន្តនៅមាននៅឡើយ"[43] ។

១៥. នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ ការពន្យារពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន វិធានមិនបានតម្រូវឱ្យ ស.ច.ស ស្តាប់តាម សហព្រះរាជអាជ្ញា ឬភាគីដទៃទៀតនោះទេ លើកលែងតែជនត្រូវចោទ ។ វិធានទាំងនោះគ្រាន់តែចែងអំពីការតវ៉ា ដែលជនត្រូវចោទត្រូវដាក់ពាក្យ ។ អត្ថិភាពនៃការពន្យារពេលឃុំខ្លួនដោយស្វ័យប្រវត្តិបានផ្តល់ដល់ជនជាប់ឃុំនូវឱកាសមួយចំនួនដើម្បីបញ្ជាក់នូវជំហររបស់ខ្លួន ហើយបើសិនជាត្រូវបានទទួលយក អាចអនុវត្តនូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុនោះបាន[44] ។

---

[41] *ស្ថានភាពនៅសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ, នៅក្នុងសំណុំរឿងរវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Germaine Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសង្កេតទៅលើការពិនិត្យឡើងវិញនៃការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី លើឈ្មោះ Germaine Katanga, សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី០៩ កក្កដា ២០០៨, ទំព័រទី ៤ ។

[42] *ស្ថានភាពនៅសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ, នៅក្នុងសំណុំរឿងរវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Germaine Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* ការពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចស្តីពីលក្ខខណ្ឌនៃការការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី លើឈ្មោះ Germaine Katanga, សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី១៨ សីហា ២០០៨, ទំព័រទី ៦ ។

[43] *ស្ថានភាពនៅសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ, នៅក្នុងសំណុំរឿងរវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Germaine Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសង្កេតទៅលើការពិនិត្យឡើងវិញនៃការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី លើឈ្មោះ Germaine Katanga, សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី០៩ កក្កដា ២០០៨, ទំព័រទី ៤ ។

[44] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦៣.៧ ។

ការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការអនុវត្តន៍នូវដំណើរការនីតិវិធី និង លក្ខណ:វិនិច្ឆ័យដទៃទៀតក្នុងការកំណត់ការពន្យារពេលដ៏សមស្រប

១៦. មេធាវីការពារក្ដីលើកឡើងថា ដោយសារតែ ស.ច.ស ត្រូវបានចោទដោយអះអាងថាខកខាន មិនបានបង្ហាញពីការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹងដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ កាលពីឆ្នាំទៅមិញ ហើយជាលទ្ធផលខកខានមិនបានលើកហេតុផលលើភស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃពេលវេលាសមស្របត្រូវបានបំពាន ហើយការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចត្រូវបានពន្យារតទៅទៀតបានទេ[45] ។ អបជ គួរតែបដិសេធសេចក្ដីអះអាងនេះចោល ដោយមានមូលហេតុដូចខាងក្រោម៖

ការយកចិត្តទុកដាក់ និង ការស៊ើបសួរ

១៧. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ មេធាវីការពារក្ដីស្នើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះនេះ យកបទដ្ឋាននៃការយកចិត្តទុកដាក់ ដែលពួកគាត់បានយោងពីមុនថាមានលក្ខណ: "ពិសេស" ឬ "គ្រប់គ្រាន់" ឬបើតាមពិតទៅ មានលក្ខណ:ដាច់ខាត មកអនុវត្តនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដែលមូលដ្ឋានរបស់វាត្រូវបានគេរកឃើញមានតែនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអឺរ៉ុបសម្រាប់កិច្ចការសិទ្ធិមនុស្ស ("ECHR") ប៉ុណ្ណោះ ។ នៅពេលដែល ស.ច.ស បានយោងទៅដល់ "ការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់" របស់ខ្លួននៅក្នុងការស៊ើបសួរ[46] មេធាវីការពារក្ដីស្វែងរកការអនុវត្តន៍នូវ "ការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេស"[47] ឬ "ការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់"[48]

---

[45] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C20/5/1, កថាខណ្ឌទី ៣៩, ជាសេចក្ដីសន្និដ្ឋាននៃកថាខណ្ឌទី ២៦ ដល់ ៤៤ ។

[46] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C20/4, កថាខណ្ឌទី ៣៥ ។

[47] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C20/5/1, កថាខណ្ឌទី ២៩-៣២ ។ នៅក្នុងករណីណាក៏ដោយ សេចក្ដីសំអាងអំពីបមាណី ("ការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេស") អនុវត្តបានខ្ពស់ជាងបមាណី ("ការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់") ទំនងជាមិនច្បាស់លាស់ទេនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលបានពូតផ្គុំទៅដោយអង្គហេតុដែលមេធាវីបានបោះបង់ចោល ដូចជាការខុសគ្នាជាទ្រឹស្ដី និងមិនសំខាន់ នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ៣១ នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន និងក្នុងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រលេខ ២១ ។ ជាយថាហេតុ ពួកគាត់គ្រាន់តែជំទាស់ថា សចស មិនបង្ហាញអំពី "ការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់" ("ការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់" ឬមួយក៏ "ការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេស") នៅក្នុងការស៊ើបសួររបស់ខ្លួនប្រឆាំងនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្ដី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន

ឬចុងបញ្ចប់ទៅគឺ បទដ្ឋាននៃការយកចិត្តទុកដាក់ដាច់ខាត[49] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើថា បទដ្ឋានទាំងនេះ មានការពាក់ព័ន្ធ ឬជួយបានតិចតួចនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ហើយបើគិតពីភាពជាក់លាក់និងភាពចាំបាច់វិញនោះ ការស៊ើបសួរនេះ តាមពិតបាន ដំណើរការ និងបានភស្តុតាងសំខាន់ៗដែលមានហេតុផល ។ បន្ថែមលើនេះ ការ អនុវត្តន៍ ទ្រឹស្តីនៃការពន្យារពេលដ៏សមស្រប ដែលបានបកស្រាយយ៉ាងត្រឹមត្រូវ មិនអាចគាំទ្រដល់ សំណើសុំដោះលែងនេះបានទេ ។

១៨. ពេលដែល ស.ច.ស ពិតជាបានយោងទៅដល់កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួននៅក្នុងការស៊ើបសួរដោយ មានការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់នោះ គេត្រូវតែមានការគិតគូរឱ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទៅលើ លក្ខណៈជាក់លាក់ពិតប្រាកដនៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក ។ ដើមបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ (ការធ្វើមនុស្សឃាត ការ សម្លាប់រង្គាល ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និង អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗ ទៀត) ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេតថា បានរៀបចំផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ជួយ ឬជំរុញ បានប្រព្រឹត្ត ឬដោយមានការទទួលខុសត្រូវពីថ្នាក់លើចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ផ្សេងៗ ដែលប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ។ បន្ថែមលើនេះ ដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូន រឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងនៅក្នុងការដាក់ឯកសារជាបន្តបន្ទាប់[50] ការដាក់បញ្ចូល

ជនត្រូវចោទ ។ មេធាវីបានជំទាស់ថា សចស បានអនុវត្តបមាណីមួយដែលខុស ពាក់ព័ន្ធនឹង ការយកចិត្តទុកដាក់ ដែលខ្វះភាពទាក់ទង និងភាពមិនផ្លាស់ប្តូរ ។

[48] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C20/5/1, កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រលេខ ២១ និងកថាខណ្ឌទី ៣៣-៣៥ និង ៣៦ ។ ក្នុងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ លេខ ២១ មេធាវី បានយោងទៅបមាណីនៃការយកចិត្តទុកដាក់ "ហ្មត់ចត់" និងទាំង "ពិសេស" ថាជា "ការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់" ដើម្បីធ្វើការសន្និដ្ឋានលើនិយមន័យទាំងពីរ ។

[49] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C20/5/1, កថាខណ្ឌទី ៣៧ ។ មេធាវីបានលើកឡើងថា "សចស ត្រូវតែបង្ហាញថាខ្លួនបាន *បន្តធ្វើនូវ អ្វីៗគ្រប់យ៉ាង នៅក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន* ដើម្បីដឹកនាំ និងបញ្ចប់ការស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ ដើម្បីឱ្យសំណុំរឿងនេះអាចដំណើរការឆ្ពោះទៅរក ការកាត់សេចក្តីឱ្យបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ឬមួយក៏ បទចោទនានាប្រឆាំងនឹងរូបគាត់គួរតែត្រូវបានបដិសេធចោល" ។ ការ សង្កត់ន័យបន្ថែមជាអក្សរទ្រេត ។ មិនមានបទប្បញ្ញត្តិណាមួយនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ឬនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិតម្រូវឱ្យមានការ អនុវត្តន៍នូវការយកចិត្តទុកដាក់មួយដែលដាច់ខាតបែបដូច្នោះទេ ។

[50] *ករណីរបស់ អៀង សារី*, ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិស្នើសុំរបស់ អៀង សារី ស្តីពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំ រឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១១ សីហា ២០០៨, ERN 00211956-70, **D 97/II** ។ សេចក្តី ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពី ការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន

នៅក្នុងបទចោទ ពី"ការប្រព្រឹត្តិ" គឺជាការចូលរួមចំណែករបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុង សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្នុងឋានៈជាសហចារី ដែលបណ្តាលឲ្យមានការប្រព្រឹត្តិបទឧក្រិដ្ឋ ជាក់ស្តែងជាច្រើន នៅពាសពេញប្រទេសកម្ពុជា និងនៅក្នុងអាណត្តិពេលវេលារបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ។ បទឧក្រិដ្ឋទាំងនេះ គឺឋិតនៅក្នុងចំណោមបទឧក្រិដ្ឋនានាដែលធ្ងន់ធ្ងរ និង ស្មុគស្មាញ ហើយជនត្រូវចោទ ប្រឈមមុខនឹងការជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតបើត្រូវបានកាត់ឲ្យជាប់ទោស ។

១៩. យន្តការនានាផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំតំបន់ ដូចជាតុលាការ ECHR ជាដើម ដែលពិចារណាលើបញ្ហាដូចដែលពាក់ព័ន្ធស្តីពី ពេលវេលាសមស្រប និងការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់ ហើយនិងលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ពួកខ្លួន បង្កើតបានជាមូលដ្ឋានតែមួយគត់សម្រាប់ការដាក់ពាក្យរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយផ្អែកលើទស្សនៈនេះ និងដំណើរការនៅក្នុងកាលៈទេសៈសំខាន់ខុសៗគ្នាពីអង្គជំនុំជម្រះនេះ ។ ជាដំបូង តុលាការ ECHR ដោះស្រាយលើករណីនានាដែលចេញមកពីយុត្តាធិការជាតិ ដោយមានមូលដ្ឋាននៅលើការជំនុំជម្រះក្តីលើបទឧក្រិដ្ឋថ្នាក់ជាតិនៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលមិនមានទំនាស់គ្នា ។ ផ្ទុយទៅវិញ តុលាការដូចជា អ.វ.ត.ក ជាដើម គឺជាតុលាការដែលធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈពិសេសជាអន្តរជាតិ ដែលធ្វើការជំនុំជម្រះលើបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិនានាដែលស្មុគស្មាញយ៉ាងខ្លាំង ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែធ្វើការពិចារណាលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ECHR ដែលតម្រូវឲ្យមាន ការប្រុងប្រយ័ត្ន និងត្រូវពិនិត្យមើលឲ្យបានត្រឹមត្រូវនូវយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ពិសេសឬអចិន្ត្រៃយ៍នានា ដែលកំពុងធ្វើការកាត់សេចក្តីលើបទឧក្រិដ្ឋផ្សេងៗដែលមាន ភាពស្មុគស្មាញនិងទំហំស្មើគ្នា យកមកធ្វើជាគំរូតាម នៅលើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនានា ។ នៅក្នុង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពួកខ្លួន មេធាវីការពារក្តីមិនបានយោងដល់យុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធទាំងនោះ ទេ[51] ។

សង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្តីពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ចុះថ្ងៃទី៣១ ធ្នូ ២០០៨, **D 97/8** ERN 00268566-92(ភាសាអង់គ្លេស)។ ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំស្តីពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១៦ កញ្ញា ២០០៨, **D 97/III,** ERN 00224208-09 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[51] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Tihomir Blaskic,* សេចក្តីសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-94-14-, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kanyabashi,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់មេធាវី ស្នើសុំចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន

សហព្រះរាជអាជ្ញា កត់សម្គាល់ថា ផ្ទុយទៅនឹងតុលាការនានាដែលសំណុំរឿងត្រូវ បញ្ជូនទៅកាន់តុលាការ ECHR អង្គជំនុំជម្រះនេះ ត្រូវធ្វើការជាមួយនឹងយន្តការស៊ើបអង្កេត ដែលបានបង្កើតឡើងជាពិសេសថ្មីមួយ ។ ការណ៍នេះបង្ហាញអំពីការប្រឈម និងភាព ស្មុគស្មាញ ដែលមានតែមួយ និងយ៉ាងជាក់លាក់ បានកាត់បន្ថយនូវការណែនាំដ៏មានប្រយោជន៍ តាមយុត្តិសាស្ត្រ ដែលដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានលើកឡើង ។

២០. លើសពីនេះទៀត ដូចដែលមានសំអាងនៅខាងក្រោម (សូមមើលកថាខណ្ឌទី **៣៥** ដល់ **៤៣**) ការទទួលបាននូវសំណុំរឿង បង្ហាញអំពីការជឿនលឿនដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងការស៊ើបសួរ ហើយភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់អំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុងបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់ បានធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់សារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ។

ការពន្យារពេលមិនសមស្រប

២១. ជនត្រូវចោទត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ ។ នៅមុនផុតកំណត់ពេលក្នុង ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧[52] សចស បានចេញ "ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន" នៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ដើម្បីបន្តការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទជាបណ្តោះអាសន្ន សម្រាប់រយៈពេលមិនលើសពីមួយឆ្នាំទៀត ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៦៣.៦.ក[53] ។

ដោះលែងជនជាប់ចោទជាបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-15-T, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២១ កុម្ភៈ ២០០១, កថាខណ្ឌទី ១២ ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Casimir Bizimungu, Justin Mugenzi, Jérome-Clément Bicamumpaka and Prosper Mugiraneze*, សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ *Prosper Mugiraneze* ស្នើឱ្យបើកសវនាការ ឬបើមិនដូច្នោះទេ សុំឱ្យមានដំណោះស្រាយលើសំណើបដិសេធរបស់ខ្លួនដោយសារមានការបំពានលើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលបាននូវកាត់សេចក្តីមួយដែលគ្មានការពន្យារពេលមិនសមស្រប, សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-50, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី០៣ វិច្ឆិកា ២០០៤ ។

[52] ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៤ វិច្ឆិកា ២០០៧, C 20 ។

[53] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C20/4។

២២. នៅក្នុងដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទទួលស្គាល់ថា ការកន្លងផុតទៅនៃពេលវេលាគឺទាក់ទងទៅនឹងការកំណត់ថា តើមូលដ្ឋាននៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលបានបន្តកំពុងតែនៅមាន ឬមួយយ៉ាងណា[54] ។ នៅពេលដែលថិរវេលាត្រូវបានតុលាការអន្តរជាតិនានាយកចិត្តទុកដាក់ពិចារណាថាជាកត្តាពាក់ព័ន្ធមួយ នៅក្នុងការកំណត់ពីភាពស្របច្បាប់នៃការឃុំខ្លួន មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថាតើការឃុំខ្លួនក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំនោះបានធ្វើឱ្យខូចខាតទៅលើសំណុំរឿងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តាមរបៀបណា ដើម្បីការពារដល់ការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ និង/ឬ ដើម្បីបង្ហាញថាតើវាអាចផ្តល់យុត្តិកម្មលើការពិចារណាឡើងវិញអំពីការឃុំខ្លួន បានតាមរបៀបណានោះទេ ។

២៣. មាត្រា ១៤.៣.គ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (ICCPR) ចែងថា "ក្នុងករណីនៃការសម្រេចវិនិច្ឆ័យទោសឧក្រិដ្ឋ ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវ [...] ការជំនុំជម្រះក្តីដោយឥតពន្យារពេលយូរ" ។ មាត្រា ៩.៣ នៃ ICCPR, មាត្រា ៧.៥ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទ្វីបអាមេរិក និងមាត្រា ៥.៣ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប បានចែងថា ជនគ្រប់រូបដែលត្រូវបានឃុំខ្លួន មានសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះក្តីក្នុង "រយៈពេលមួយដ៏សមស្រប" ។ គណៈកម្មាធិការផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សធ្លាប់បានសម្រេចថា "អ្វីដែលបង្កើតបានជា "រយៈពេលមួយដ៏សមស្រប" គឺជាបញ្ហានៃការវាយតម្លៃលើករណីជាក់លាក់នីមួយៗ"[55] ។ នេះគឺជាគោលការណ៍ដែលគេបានបកស្រាយលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលត្រូវបានយល់ព្រមដោយតុលាការពិសេសសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងប្រទេសរ៉្វាន់ដា[56] ។

---

[54] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C20/4, កថាខណ្ឌទី ៣៥ ។

[55] គណៈកម្មធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់ អសប, សេចក្តីជូនដំណឹងលេខ ៣៣៦/១៩៨៨, ករណី N. Fillastre ទល់នឹង ប្រទេសបូលីវី (ទស្សនៈត្រូវបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី០៥ វិច្ឆិកា ១៩៩១), មាននៅក្នុងឯកសាររបស់ អសប GAOR A/47/40 ។

[56] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kanyabashi,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់មេធាវី ស្នើសុំដោះលែងជនជាប់ចោទជាបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី២១ កុម្ភៈ ២០០១, កថាខណ្ឌទី ១១ ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Tihomir Blaskic,* សេចក្តីសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ ។

២៤. តុលាការ ICTY បានបង្កើតរឿងដូច្នេះដើម្បីធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈសមស្របនៃរយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលខ្លួនចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃលើកាលៈទេសៈនៃករណីនីមួយៗ ដោយមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ៖

ក. រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនដែលមានប្រសិទ្ធភាព

ខ. រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រភេទនៃបទឧក្រិដ្ឋ

គ. ផលវិបាកតាមផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត នៃការឃុំខ្លួនលើជនជាប់ឃុំ

ឃ. ភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿង និងការស៊ើបអង្កេត

ង. ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូល[57] ។

២៥. តុលាការ ICTR បានអនុម័តលើការសាកល្បងស្រដៀងគ្នាមួយ នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើភាពសមស្របនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ហើយដោយមានកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿងនានានៅចំពោះមុខខ្លួន គឺនៅមិនទាន់ដែលបានរកឃើញនូវរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នណាមួយដែលមិនសមស្របនៅឡើយទេ[58] ។

២៦. ទោះបីជាបទចោទប្រកាន់នានាដែលធ្វើដោយ អ.វ.ត.ក មានភាពធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងណាក៏ដោយក៏វិធាន ៦៣ បានចែងអំពីកិច្ចការពារមួយចំនួនដើម្បីធានាថាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺត្រូវមានរយៈពេលខ្លីតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។ វិធាន ៦៣.៦ និង ៦៣.៧ បានចែងថា គ្មានជនជាប់ចោទណាម្នាក់នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អាចត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ជាសរុប

---

[57] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Tihomir Blaskic,* សេចក្តីសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-94-14-, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ ។

[58] ជាឧទាហរណ៍ សូមអាន៖ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Casimir Bizimungu, Justin Mugenzi, Jérome-Clément Bicamumpaka and Prosper Mugiraneze,* សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ *Prosper Mugiraneze* ស្នើឲ្យបើកសវនាការ ឬបើមិនដូច្នោះទេសុំឲ្យមានដំណោះស្រាយលើសំណើបដិសេធរបស់ខ្លួន ដោយសារមានការបំពានលើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលបាននូវកាត់សេចក្តីមួយដែលគ្មានការពន្យារពេលមិនសមស្រប, សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-50, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី០៣ វិច្ឆិកា ២០០៤, កថាខណ្ឌទី ២៦ ។

លើសពី ៣ (បី) ឆ្នាំបានទេ[59] ។ កិច្ចការពារទាំងនេះ មិនមាននៅចំពោះមុខតុលាការ ICTR និង ICTY ទេ ។ លើសពីនេះដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៣ នៃចម្លើយតបបច្ចុប្បន្ននេះ វិធាន ៦៣.៦ និង ៦៣.៧ បានចែងអំពីការពន្យារពេលនៃការបន្តការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទជាស្វ័យប្រវត្តិនិងដោយទៀងទាត់ (យ៉ាងហោចណាស់មួយឆ្នាំម្តង)។ ហេតុដូច្នេះ វិធានផ្ទៃក្នុងបានប្រមើលមើលយ៉ាងច្បាស់ថា គ្មានជនត្រូវចោទណាម្នាក់នឹងត្រូវឋិតនៅ ក្រោមការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដោយមានរយៈពេលមិនសមស្របនោះទេ ។

២៧. នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើភាពសមស្របនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន តុលាការ ICTY បានពិចារណាយ៉ាងជាប់លាប់ អំពីរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួន ដែលមានរយៈពេលវែងជាងរយៈពេលដ៏សមស្របឆ្ងាយណាស់ ដោយសារភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្ត[60] ។ នៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានដាក់សំណុំរឿងទៅតុលាការ ECHR មានពាក់ព័ន្ធទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានលក្ខណៈមិនសូវជាធ្ងន់ធ្ងរជាប់មកជាមួយប៉ុន្មាន និងរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនដែលលើសយ៉ាងច្រើនពីរយៈពេលសម្រាប់ឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ ដូច្នោះហើយ គឺវាមិនអាចប្រៀបធៀបបានទៅនឹងសំណុំរឿងដែលមាននៅក្នុងដៃ[61] ។ ដូចដែលតុលាការ ICTY

---

[59] វិធាន ៦៣.៦ បានបញ្ញត្តអំពីថិរវេលាដំបូងនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមិនលើសពីមួយឆ្នាំទេ ។ វិធាន ៦៣.៦ បានចែងថា សចស អាចពន្យារពេលការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នបន្ថែមម្តងបានមួយឆ្នាំ ។ វិធាន ៦៣.៧ បានដាក់កំរិត សចស ឱ្យពន្យារពេលបែបដូច្នេះបានតែពីរដងប៉ុណ្ណោះ ។

[60] ជាឧទាហរណ៍, *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blaskic,* សេចក្តីសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mrda,* សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ Darko Marda ស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-02-59-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី II របស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១៥ មេសា ២០០២ ។

[61] *ករណីរបស់ Tomasi ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ១២៨៥០/៨៧, ចុះថ្ងៃទី២៧ ធ្នូ ១៩៩២, កថាខណ្ឌទី ៨៩ ។ (ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចំនួន ៥ឆ្នាំ និង ៧ខែ ពីបទសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តឃាតកម្មដោយបានគិតទុកជាមុន ។ ដោយថាហេតុ អ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវបានដោះលែងឱ្យរួចខ្លួន) ។ *ករណីរបស់ Wemhoff ទល់នឹង ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ២១២២/៦៤, ចុះថ្ងៃទី២៧ មិថុនា ១៩៦៨ ។ (ការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីចំនួន ៣ឆ្នាំ ពីបទសង្ស័យថាបាន ប្រព្រឹត្តអំពើបន្លំបោកប្រាស់មួយចំនួន ដែលជាថិរវេលាមួយដែលតុលាការបានធ្វើការសម្រេចយ៉ាងសមស្រប) ។ *ករណីរបស់ Stögmüller ទល់នឹង ប្រទេសអូទ្រីស,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ១៦០២/៦២, ចុះថ្ងៃទី១០ វិច្ឆិកា ១៩៦៩ ។ (ការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីចំនួន ២ឆ្នាំ ពីបទសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តអំពើបន្លំបោកប្រាស់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ) ។ *ករណីរបស់ Matznetter ទល់នឹង ប្រទេសអូទ្រីស,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ២១៧៨/៦៤, ចុះថ្ងៃទី១០ វិច្ឆិកា ១៩៦៩ ។

ធ្លាប់បានធ្វើការកត់សម្គាល់រួចមក តុលាការ ECHR មិនដែលបានរកឃើញថាមានការបំពានលើមាត្រា ៥.៣ នៃអនុសញ្ញាសម្រាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប នៅក្នុងករណីផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលមានរយៈពេលវែងជាងរយៈពេលនៃសំណុំរឿងដែលមាននៅក្នុងដែនេះទេ[62] ។ ដោយសារភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់ ហើយនិងកិច្ចការពារនានាដែលមាននៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនដែលគ្មានកំណត់ច្បាស់លាស់ នោះទើបការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលមានរយៈពេលមួយឆ្នាំ មិនមែនមិនសមស្របនោះទេ ។

២៨. តុលាការ ICTR បានសម្រេចថា ភាពស្មុគ្រស្មាញនៃបញ្ហាខាងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងរឿងក្តីមួយគឺមានការជាប់ទាក់ទងគ្នាទៅនឹងសំណួរថា តើ រយៈពេលនៃចំណាត់ការនីតិវិធីវាស្របគ្នាជាមួយនឹង " ពេលវេលាសមស្រប" ដែលបានតម្រូវដែរឬទេ[63] និងថា តើបានចាត់ទុកភាពស្មុគ្រស្មាញនៃរឿងក្តីទាំងឡាយថាមានជាប់ទាក់ទងគ្នា ដែរឬទេ ក្នុងការសម្រេចអំពីរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដល់ទៅបួនឆ្នាំកន្លះ និងប្រាំឆ្នាំជាការ

(ការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីចំនួន ២៥ខែ ពីបទសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តអំពើបន្លំបោកប្រាស់) ។ *ករណីរបស់ Celleja ទល់នឹង ប្រទេសម៉ាល់តា,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ៧៥២៧៤/០១, ចុះថ្ងៃទី០៧ មេសា ២០០៥ ។ (ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចំនួន ៤ឆ្នាំ និង ១០ខែ ពីបទសង្ស័យថាបានសមគំនិតប្រព្រឹត្តអំពើឃាតកម្ម) ។ *ករណីរបស់ Letellier ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ១២៣៦៩/៨៦, ចុះថ្ងៃទី២៦ មិថុនា ១៩៩១ ។ Letellier ត្រូវបានឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីចំនួន ២ឆ្នាំ និង ៩ខែ ពីបទសង្ស័យថាបានសមគំនិតប្រព្រឹត្តអំពើឃាតកម្ម ។ *ករណីរបស់ Assenov ទល់នឹង ប្រទេសប៊ុលហ្គារី,* សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, ពាក្យសុំលេខ ២៤៧៦០/៩៤, ចុះថ្ងៃទី២៨ តុលា ១៩៩៨ (២ឆ្នាំ នៅក្នុងការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តី ពីបទសង្ស័យថាបានគាស់ចូលលួច, កាត់ឱ្យជាប់ទោសពន្ធនាគារចំនួន ២ឆ្នាំ ។

[62] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blaskic,* សេចក្តីសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ ។

[63] *ករណីរឿងរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kanyabashi,* ដីកាសម្រេចលើញត្តិតវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្តីដែលស្នើសុំឱ្យដោះលែងជនជាប់ចោទជាបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ ICTR 96-15-T, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ២១ កុម្ភៈ ២០០១, កថាខណ្ឌទី១២។ ក្នុងករណីរឿងនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ការឃុំខ្លួនជនជាប់ចោទជាបណ្តោះអាសន្នចំនួន៥ឆ្នាំ គឺជាការសមស្រប គឺដោយសារតែ *ក្នុងចំណោមបញ្ហាដទៃទៀតជាច្រើន* លក្ខណៈស្មុគ្រស្មាញនៃបញ្ហាខាងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងករណីរឿងនោះ។

សមហេតុសមផលនោះ[64] ។ ក្នុងការដោះស្រាយលើបញ្ហាអំពីថាតើរយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ជនត្រូវចោទហួសពី "រយៈពេលសមស្រប" ដែរឬទេនោះ មេធាវីការពារក្ដីបានផ្អែកទៅលើករណីរឿងក្ដីរបស់តុលាការសិទ្ធិមនុស្សនៃទ្វីបអឺរ៉ុបក្នុងរឿង *Wemhoff ទល់នឹង ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់* [65]។ ថ្វីត្បិតតែមានការប្រៀបធៀបទៅ ថាជាបទល្មើសដែលស្រាលជាង និងដែលមានរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នយូរជាង នៃករណីនៃរឿងក្ដីនោះ ដែលតុលាការ ECHR បានសម្រេចថា រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះ អាសន្ននោះជាការសមហេតុសមផល ដោយសារតែលក្ខណៈស្មុគ្រស្មាញនៃករណីរឿងនោះ និងដែលបានសម្រេចនៅទីនោះដើម្បីកុំឱ្យមានការរំលោភបំពានទៅលើមាត្រា៥.៣ អនុសញ្ញានៃទ្វីបអឺរ៉ុបស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស[66]។ ជនត្រូវចោទបានប្រឈមមុខទៅនឹងបទចោទជាច្រើនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសៗគ្នា នៃការចូលរួមរបស់គាត់ក្នុងសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងបណ្ដាញឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងជាប្រព័ន្ធសម្រាប់រយៈពេលជាងបីឆ្នាំកន្លះ។ ដោយយល់ឃើញអំពី លក្ខណៈដ៏ស្មុគ្រស្មាញដោយឡែកខុសពីគេនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន រយៈពេលមួយ(១)ឆ្នាំរបស់ជនត្រូវចោទ គឺមិនមែនមិនសមស្របនោះទេ។

២៩. ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍បានខកខានមិនបានចង្អុលបង្ហាញអំពីភាពដែលអាចអនុវត្តបាននៃបទដ្ឋាននៃ " ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស" ឬ "ការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងគ្រប់គ្រាន់" ចំពោះដំណើរ

---

[64] *ករណីរឿងរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Casimir Bizimungu ,Justin Mugenzi, Jérome-Clément Bicamumpaka និង Prosper Muziranege,* ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ Prosper Mugiraneze ដែលស្នើសុំឱ្យមានការបើកសវនាការមួយ ឬ ឱ្យមានការដោះស្រាយសំណងជួសជុលផ្សេងទៀតដូចក្នុងញត្តិតវ៉ាសុំឱ្យលើកលែងការចោទប្រកាន់របស់ខ្លួន ព្រោះដោយមានការរំលោភលើសិទ្ធិត្រូវបានទទួលការជំនុំជម្រះក្ដី ដោយគ្មានការពន្យាពេលដោយមិនសមស្របរបស់ខ្លួន, សំណុំរឿងលេខ ICTR 99-50-T, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ៣ វិច្ឆិកា ២០០៤។ និងក្នុង *ករណីរឿងរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kanyabashi,* ដីកាសម្រេចលើញត្តិតវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្ដីដែលស្នើសុំឱ្យដោះលែងជនជាប់ចោទជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ ICTR 96-15-T, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ២១ កុម្ភៈ ២០០១, កថាខណ្ឌទី១២, រៀងៗខ្លួន។

[65] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ C20/5/1, លេខយោងជើងទំព័រលេខ១៧។

[66] *ករណីរឿងក្ដីរបស់ Wemhoff ទល់នឹង ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់* សាលក្រម, តុលាការអឺរ៉ុប, ឧទ្ធរណ៍។ លេខ 2122/64 ចុះថ្ងៃទី២៧ មិថុនា ១៩៦៨, កថាខណ្ឌទី១៧។

ការនៃនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ឬចំពោះលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងការធ្វើឱ្យឃើញអំពីភាពខុសគ្នានៃសញ្ញាណនីមួយៗក្នុងចំណោមសញ្ញាណទាំងនោះទេ។ ជាងនេះទៅទៀត ភស្តុតាងដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រមូលបានគ្របដណ្តប់ទៅលើគ្រប់ទម្រង់ និងប្រភេទទាំងអស់នៃការចូលរួមចំណែករបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ រួមមាន ភស្តុតាងកពីទីកន្លែងកើតហេតុនៃបទល្មើស, ភស្តុតាងដែលភ្ជាប់ទីកន្លែងកើតហេតុទៅនឹងរចនាសម្ព័ន្ធនៃការដឹកនាំ ដែលដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានអនុវត្តនូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបញ្ជា, ភស្តុតាងដែលគាំទ្រអំពីការចូលរួមនៅក្នុងសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ភស្តុតាងដែលគាំទ្រអំពីធាតុផ្សំនានាខាងយុត្តាធិការដូចជា អំពីការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងជាប្រព័ន្ធប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលជាដើម។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាននិងកំពុងតែចេញដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសជាច្រើន និងប្រមូលបាននូវចម្លើយសាក្សីចំនួនជាងមួយរយនាក់ ព្រមទាំងភស្តុតាងដែលគាំទ្រចំពោះប្រភេទផ្សេងៗនៃភស្តុតាងទាំងនោះ[67] ហេតុដូចនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តនូវការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់នៅក្នុងការដឹកនាំការស៊ើបសួររបស់ខ្លួនហើយ។

៣០. សហព្រះរាជអាជ្ញា សន្និដ្ឋានថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា តើរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួននោះបានធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ករណីរឿងក្តីរបស់គាត់យ៉ាងណានោះ ដើម្បីការពារដល់ការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ និង/ឬក៏ ដើម្បីបង្ហាញថាតើវាអាចផ្តល់យុត្តិកម្មលើការពិចារណាឡើងវិញអំពីការឃុំខ្លួនបានតាមរបៀបណានោះទេ។ ដោយផ្អែកទៅលើកាលៈទេសៈនានានៃករណីរឿងក្តី និងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះ-អាសន្នរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គឺសមស្របតាមមាត្រា៩.៣ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ ។ ជនត្រូវចោទត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេលដ៏សមស្របមួយ ដោយសារតែមានការចោទប្រកាន់អំពីបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរ, លក្ខណៈស្មុគស្មាញនៃករណីរឿងក្តី និងកម្រិតនៃការស៊ើបសួរដែលកំពុងតែអនុវត្តដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ការថែរក្សាការពារផ្សេងៗដែលមាននៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងបានចែង

---

[67] សូមអានខាងក្រោម, កថាខណ្ឌទី៣៥-៤៣ នៃចម្លើយតបនេះ។

អំពី ការកំរិតទៅលើរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនអាចអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើបាន និងថែងអំពីការពិនិត្យឡើងវិញលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលធ្វើឲ្យលែងមានការព្រួយបារម្ភអំពី រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលនឹងត្រូវអនុញ្ញាតដើម្បីក្លាយទៅជាភាពមិនសមស្រប ។ ដោយមូលហេតុដូចខាងលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធចោលនូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី។

គ្មានការរំលោភទៅលើសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបនោះទេ

៣១. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានលើកឡើងថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត រំលោភសិទ្ធិ ឬបានរំលោភជាក់ស្តែងចំពោះសិទ្ធិក្នុងការនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍និង "បានបន្ទោសដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (...) ដែលបានប្រកាន់យកនូវអាកប្បកិរិយាមួយដែលមិនជួយធ្វើឲ្យដំណើរការនៃនីតិវិធីធ្វើទៅបានដោយឆាប់រហ័សនោះទេ"[68] ។ ហេតុដូចនេះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ដីកាសម្រេចស្តីពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនគួរតែត្រូវបានច្រានចោលដោយសារលែងមានភាពស្របច្បាប់តទៅទៀតហើយ។

៣២. គ្មានការផ្តល់អំពីអង្គហេតុសម្រាប់គាំទ្រដល់សេចក្តីថ្លែងនេះទេ ដែលហាក់ដូចជាត្រូវបានផ្អែកទៅលើការភ័ន្តច្រឡំមួយនៅក្នុងការអានដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលា។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្រាន់តែបានពោលអះអាងថា ការអនុវត្តនូវសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ និង ដែលមិនអាចប្រកែកបាន "គឺមិនបានជួយដល់ចំណាត់ការដ៏ឆាប់រហ័សទេ"[69] ។ នេះគឺគ្រាន់តែជាអង្គហេតុមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ការពោលអះអាងនេះ មិនបានបញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានសម្រេចឲ្យអនុវត្តសិទ្ធិនេះដោយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងរូបគាត់នោះទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសង្កត់ធ្ងន់ថា សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខតុលាការនេះ និង ជាបទដ្ឋាន

[68] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ឯកសារលេខ C20/5/1 កថាខណ្ឌទី៤៥-៥៦ ជាពិសេសទី៤៧។ កថាខណ្ឌទាំងនេះមិនច្បាស់លាស់ទេទាក់ទងទៅនឹងការចោទប្រកាន់អំពី *ការរំលោភបំពាន ឬ ប៉ុនប៉ងរំលោភបំពាន*ទៅលើសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយ។

[69] ដីកាបន្តការឃុំខ្លួន, ឯកសារលេខ C20/4, កថាខណ្ឌទី៣៧។

អន្តរជាតិមួយដែលតុលាការនេះត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចអនុវត្តតាមផង ។ ដោយចៅក្រមអព្យាក្រិតគឺជាអ្នកដឹកនាំក្នុងការស្វែងរកការពិតនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែប្រមូលទាំងភស្តុតាងដាក់បន្ទុក និងភស្តុតាងដោះបន្ទុក។ តាមការសន្មតជនត្រូវចោទម្នាក់ៗអាច-ជួយដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការរកឃើញនូវភស្តុតាងដោះបន្ទុក -បានល្អប្រសើរជាងជនណាផ្សេងទៀតទាំងអស់។ ក្នុងករណីមិនមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះទេ ការស៊ើបសួរ គឺចាំបាច់ត្រូវតែប្រើរយៈពេលយូរជាងការដែលមានដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាអ្នកផ្តល់ភស្តុតាងនេះ។

៣៣. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធចោលនូវការលើកឡើងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានខំស្វែងរកដើម្បីរំលោភ ឬបានរំលោភសិទ្ធិក្នុងការនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

IV. ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន
អង្គហេតុ និងសំអាង

៣៤. មានលក្ខខណ្ឌចំនួនពីរដែលបានចែងនៅក្នុងវិធាន៦៣.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលនៅតែត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ដដែល និងដែលបានបញ្ជាក់ថាការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនមួយឆ្នាំទៀតគឺជាការត្រឹមត្រូវ។

ក. មូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់-វិធាន៦៣.៣.ក

៣៥. ក្នុងសំណុំរឿងថ្ងៃនេះ មានភស្តុតាងដែលអាចបំពេញបានគ្រប់គ្រាន់ តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់អ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការស៊ើបសួរនេះ ដែលថាដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗ ដែលបច្ចុប្បន្ននេះគាត់កំពុងតែស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរ។

៣៦. នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មេធាវីការពារក្តីមិនបានដាក់នូវសំអាងនានាដែលពាក់ព័ន្ធផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃវិធាន៦៣.៣.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ។ តាមពិត មេធាវីការពារក្តីមិនបានធ្វើការតវ៉ាប្រឆាំងនឹងអត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថាជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរនោះទេ សូម្បីតែជាប្រយោល និងមិនបានយោងទៅលើភស្តុតាងណានោះទេ[70]។

៣៧. ហេតុដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ឃើញថាជាការចាំបាច់គ្រាន់តែលើកឡើងបញ្ជាក់អំពីធាតុផ្សំថ្មីៗ ក្រោមវិធាន៦៣.៣.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលបានអន្តរាគមន៍ចាប់តាំងពីពេលចាប់ខ្លួនដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មកតែប៉ុណ្ណោះបានហើយ។ ចំណែកឯភស្តុតាងដែលគាំទ្រដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ដែលភស្តុតាងទាំងនោះមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដោយខ្លួនឯងសម្រាប់បញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវនៃលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ "មូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់" នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់បញ្ចូលក្នុងនោះដោយការយោងទៅលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរដូចមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌទី១៨ ដល់កថាខណ្ឌទី២៤ នៃ "ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ " របស់ខ្លួន[71]។

[70] នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពួកគាត់, ឯកសារលេខ C20/5/1, ក្នុងខណៈពេលដែលត្រូវលើកឡើងអំពីភស្តុតាងដែលមានស្រាប់នៅក្នុងសំណុំរឿងមិនលើកទេ ពួកគាត់បែរជាគ្រាន់តែរិះគន់អំពីអង្គហេតុដែលថានៅក្នុងដីកាបន្តការឃុំខ្លួនមានការចោទប្រកាន់ជាលក្ខណៈទូទៅផ្សេងៗដោយគ្មានការផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីប្រភពសម្រាប់បញ្ជាក់អះអាងនោះទៅវិញ (កថា ខណ្ឌទី១៦-១៧) ថា នៅក្នុងដីកាបន្តការឃុំខ្លួនមានពត៌មានដែលមិនត្រឹមត្រូវ(ដោយឯកសារពីរដែលបានលើកឡើង ដោយសហចៅ ក្រមស៊ើបអង្កេតនោះ គឺវាមិនជាប់ទាក់ទងគ្នាទេ-កថាខណ្ឌទី១៨-២០), ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានខកខានមិនបានប្រមែរប្រមូលភស្តុតាងដាក់បន្ទុកប្រឆាំងនឹងដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេដែលនេះគឺជាការគាំទ្រដោយផ្ទាល់ដល់បទចោទផ្សេងៗប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ (កថាខណ្ឌទី៣៣,៣៦, ៣៨ និង៣៩ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍)។ សូមអានមតិអធិប្បាយនៅក្នុងចម្លើយតបនេះ អំពីទឡ្ហីករណ៍មួយចំនួនក្នុងចំណោមទឡ្ហីករណ៍ទាំងនោះ, ដូចខាងលើក្នុងកថាខណ្ឌទី៨-១០ និងទី២៩។

[71] *ករណីរឿងរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ*, ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធប្រឆាំង នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៤វិច្ឆិកា ២០០៧ និងថ្ងៃទី២១ មករា ២០០៨, ឯកសារលេខ C20/1/7, ERN 00186408-34 (ភាសាអង់គ្លេស)។

៣៨. កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ នៅក្នុងដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលារបស់ខ្លួនដែលមានការដេញដោល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានធ្វើការកត់សំគាល់ថា "មូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់" បានបន្តមានអត្ថិភាពសម្រាប់ធ្វើឲ្យពួកខ្លួនជឿថា ជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានរំលឹកឡើងវិញថា អ.ប.ជ នៅក្នុងដីកាសម្រេចរបស់ខ្លួនចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ បានទទួលភារៈក្នុងការធ្វើវិភាគលំអិតមួយទៅលើសំណុំរឿង ហើយបានរកឃើញថាមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់អ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យ ដែលថាជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដូចដែលបានចោទប្រកាន់[72]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក៏បានធ្វើការកត់សំគាល់ផងដែរថា កិច្ចស៊ើបសួរមានដំណើរការជឿនលឿន ចាប់តាំងពីសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួនចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ មក ដោយសារតែឯកសារជាភស្តុតាងបន្ថែមត្រូវបានប្រមូលរួច[73]។

៣៩. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើជាយោបល់ថា អ.ប.ជ គួរតែបញ្ជាក់អះអាងបន្ថែមពីការរកឃើញពីមុនៗមករបស់ខ្លួន អំពីអត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដូចដែលបានចោទប្រកាន់[74]។ ជាការបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់បន្ទាប់ពីការពិនិត្យសារឡើងវិញមួយទៅលើសំណុំរឿងថា មូលដ្ឋាននៃការជឿជាក់នេះ ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នគឺវាកាន់តែខ្លាំងជាងកាលពីមួយឆ្នាំកន្លងមកនោះទៅទៀត ដោយសារតែភស្តុតាងដែលដាក់បន្ទុកទៅលើដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានការកើនឡើង ទាំងទំហំ និងទាំងស្ថានទម្ងន់ នៅក្នុងប៉ុន្មានខែថ្មីៗនេះ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសចំនួន យ៉ាងហោចណាស់ក៏ដប់បី(១៣)ដែរ នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ

---

[72] សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួន ឯកសារលេខ C20/1/26, កថាខណ្ឌទី៥១។

[73] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន C20/4, កថាខណ្ឌទី១៣-២០។

[74] នៅក្នុងសាលដីកាសម្រេចរបស់ខ្លួនលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អ.ប.ជ បានកត់សំគាល់ថា ពាក្យថា "បានប្រព្រឹត្ត" ត្រូវតែយល់ថា គឺវាមានន័យថា "ជាប់ជំពាក់ទៅនឹងការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលចំពោះ " ដែលរួមមាន ការរៀបចំផែនការ, ការញុះញង់, ការបញ្ជា, ការជួយឧបត្ថម្ភនិងជ្រោមជ្រែង ឬ ការប្រព្រឹត្ត, ហើយនិង ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ ករណីរឿងរបស់ អៀង សារី សាលដីកាសម្រេចរបស់អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន អៀង សារី បណ្តោះអាសន្ន ឯកសារលេខ C22/1/73, ERN 00232830-61 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី៧១។

០០២ (ឯកសារលេខ D25, D40, D43, D78, D82, D91, D92, D93, D94, D104, D107, D115 និង D123)[75] និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនបានធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សីចំនួនជាងមួយរយនាក់ ទាក់ទងទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែល ជនទាំងប្រាំរូបត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងសំណុំរឿងនោះដែលក្នុងនោះរួមទាំងដើមបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ផង អាចបានប្រព្រឹត្ត[76]។ ជាបន្ថែមពីលើនេះ អ្វីសំខាន់ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០១ ដែលភាគច្រើនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងករណីរឿងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានផ្ទេរទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០២ រួចហើយ ដោយកំណត់មួយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨[77]។ កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ចំនួន២៨ ដែលបានធ្វើឡើងក្នុងបរិបទនៃសំណុំរឿងលេខ ០០១ ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ កាលពីថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨រួចហើយ[78]។ លើសពីនេះ (បានលុបចេញ)[79]។

---

[75] ក្នុងចំណោមដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសទាំងនោះ មានដីកាចំនួន៧ ទាក់ទងទៅនឹងការធ្វសម្ភាសន៍សាក្សី: ឯកសារលេខ D25 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី៣៦នាក់), ឯកសារលេខ D40 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី២៥នាក់), ឯកសារលេខ D91 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី២៤នាក់), ឯកសារលេខ D92 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី៨នាក់), ឯកសារលេខ D94 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី១៦នាក់), ឯកសារលេខ D107 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី១នាក់យ៉ាងតិច) ឯកសារលេខ D115 (បានលុបចេញ) និង D123 (ការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សី៣នាក់) ដែលមានចំនួនសរុបយ៉ាងតិច ១១៨នាក់ ដែលបានដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ។ ក៏ប៉ុន្តែ តាមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសជាច្រើនដែលកំពុងតែត្រូវបានអនុវត្ត ។ គឺមិនមានអ្វីគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេដោយសារតាមធម្មតាភាគីនានា ត្រូវបានគេផ្តល់ពត៌មាន - តែជាអកុសល - ត្រូវបានគេផ្តល់ពត៌មានអំពីដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសទាំងនោះ នៅពេលដែលដីកាទាំងនោះត្រូវបានអនុវត្តចប់សព្វគ្រប់រួចទៅហើយ ។ គឺបានន័យថា តាមការពិតមានភវនីយភាពយ៉ាងខ្ពស់ថា មានចម្លើយច្រើនជានេះឆ្ងាយណាស់ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រមូលបាន ចាប់តាំងពីបទសម្ភាសន៍សាក្សីទាំង១១៥នេះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងរួចមក ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមជំរុញលើកទឹកដល់ការអនុវត្តក្នុងការដាក់ចម្លើយសាក្សីភ្លាមៗតាមដែលអាចធ្វើទៅបាននៅក្នុងសំណុំរឿង នៅមុនពេលដែលរបាយការណ៍ស្តីពីការអនុវត្តដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរត្រូវបានចប់សព្វគ្រប់ ។

[76] ក្នុងពេលឥឡូវនេះដែលដីកាដំណោះ លើសំណុំរឿងលេខ១ ស្រាយត្រូវបានចេញរួចហើយ គេទន្ទឹងចងបានឲ្យណើរការនៃកិច្ចស៊ើបសួរនឹងមានសន្ទុះលឿនយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងពេលអនាគតដ៏ខ្លីខាងមុខនេះ។

[77] *ករណីរឿងរបស់ នួន ជា និងជនដទៃទៀត*, កំណត់សំគាល់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី២៨ តុលា ២០០៨, ឯកសារលេខ D108, ERN 00236076-77 (ភាសាអង់គ្លេស) និង ឧបសម្ព័ន្ធភ្ជាប់នឹងកំណត់សំគាល់នេះ លេខ D108/1។

[78] *ករណីរឿងរបស់ នួន ជា និងជនដទៃទៀត*, កំណត់សំគាល់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣០ ឧសភា ២០០៨, ឯកសារលេខ D86, ERN 00194661-67 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[79] (បានលុបចេញ)

៤០. សហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏បានចូលរួមចំណែកដល់ការស៊ើបសួរផងដែរ ដោយការដាក់ឯកសារភស្តុតាងមួយចំនួនធំចាប់តាំងពីពេលដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ និងពីពេលចាប់ខ្លួនដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មក[80]។ គួររំលឹកឡើងវិញថា ភស្តុតាងទាំងឡាយដែល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿងតាមសំណើរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា (គឺដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរនិងការដាក់ជូនជាបន្តបន្ទាប់មកទៀត) ក៏ដូចជាភស្តុតាងដែលប្រមូលបានកាលពីឆ្នាំមុន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺគ្របដណ្តប់គ្រប់ទម្រង់និងប្រភេទទាំងអស់នៃការចូលរួមចំណែករបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុងបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ រួមមាន ភស្តុតាងពីទីកន្លែងកើតហេតុ, ភស្តុតាងដែលផ្សារភ្ជាប់ទីកន្លែងកើតហេតុទៅនឹងរចនាសម្ព័ន្ធមេដឹកនាំដែលនៅក្នុងនោះ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានអនុវត្តនូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបញ្ជា, ភស្តុតាងដែលគាំទ្រអំពីការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ព្រមទាំងភស្តុតាងដែលគាំទ្រធាតុផ្សំខាងយុត្តាធិការ ដូចជា ការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈជាទូទៅនិងជាប្រព័ន្ធ ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល។

៤១. (បានលុបចេញ)[81][82][83]។

៤២. (បានលុបចេញ)[84][85][86][87][88]។

---

[80] (បានលុបចេញ)

[81] (បានលុបចេញ)

[82] (បានលុបចេញ)

[83] (បានលុបចេញ)

[84] (បានលុបចេញ)

[85] (បានលុបចេញ)

[86] (បានលុបចេញ)

[87] (បានលុបចេញ)

[88] (បានលុបចេញ)

00274039

៤៣. (បានលុបចេញ) [89] [90]។

៤៤. ជាចុងក្រោយ គេត្រូវតែលើកឡើងបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងពេលដែលជនត្រូវចោទដទៃៗទៀតបានដាក់សំណើសុំឱ្យមានការស៊ើបសួរនោះ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនមានដាក់សំណើទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការតវ៉ាជំទាស់របស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អំពីការគ្មានការជឿនលឿនទៅមុខ គឺមិនមានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់ទេ ហើយគួរតែត្រូវបានបដិសេធចោល។ មិនឃើញមានភស្តុតាងដោះបន្ទុកណាដែលមានសារៈសំខាន់ដែលអាចលប់លើការសម្រេចអំពី "អត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់" នោះទេ។ មកទល់ថ្ងៃនេះ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានដាក់ឯកសារណាមួយដែលជាឯកសារភស្តុតាង ដើម្បីដោះបន្ទុកដែលតិចជាងនេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលជម្រុញឱ្យគួរតែធ្វើការពិនិត្យពិចារណាឡើងវិញទៅលើការសម្រេចនេះទេ។

ខ. ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នស្ថិតនៅជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់ដដែល

៤៥. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ អំពីមានការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈជាក់ស្តែងណាមួយ ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញថាលក្ខណៈដែលតម្រូវចាំបាច់ឱ្យឃុំខ្លួនរូបគាត់ក្រោម វិធាន ៦៣.៣.ខនោះ មិនត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវតទៅទៀតហើយ ។ ការសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺជាការចាំបាច់ ត្រូវបានចេញក្រោយពីបានពិនិត្យមើលឡើងវិញ ទៅលើរាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ ហើយបន្ទាប់មកទៀត ទៅលើសំណុំរឿង ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គ្មានបានផ្តល់នូវភស្តុតាងថ្មីទេ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨មក ដើម្បីអាចធ្វើឱ្យ អ.ប.ជ ត្រូវតែធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ (ការសម្រេច) ទៅលើអ្វីដែលបានរកឃើញនេះទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋាន

---

[89] (បានលុបចេញ)

[90] (បានលុបចេញ)

ថា សន្និទានភាពដែលបានគូសបញ្ជាក់ដោយសង្ខេប នៅក្នុងសាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការឃុំខ្លួន នៅមានសុពលភាពនៅឡើយក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ដែលគួរតែត្រូវបានគោរពតាម។

៤៦. ជាងនេះទៅទៀត មេធាវីការពារក្តីមិនបានតវ៉ាជំទាស់ អំពីអត្ថិភាពនៃលក្ខខណ្ឌជាជំនួស ឬលក្ខខណ្ឌដាច់ដោយឡែកពីគ្នានៃវិធាន ៦៣.៣.ខ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីនឹងសម្រេចថា តើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ដែរ ឬទេ ដើម្បី (២) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬទប់ស្កាត់កុំឱ្យបំផ្លាញភស្តុតាង, (៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ចុងចោទនៅក្នុងពេលដំណើរការនីតិវិធី, ឬ (៥) រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាដាក់បញ្ចូលដោយយោងទៅលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដូចមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌចាប់ពីទី៣១ ដល់ទី៤៩ នៅក្នុង "ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧"របស់ខ្លួន[91] ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែលើកសំអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ខកខានមិនបានផ្តល់ការវែកញែកហេតុផលណាមួយនៅក្នុង ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន តែមួយប៉ុណ្ណោះ ដែលបញ្ជាក់ថាមាន "ហានិភ័យពិតប្រាកដមែន" ថាសាក្សីទាំងឡាយអាចនិងប្រកែកមិនព្រមចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី[92] (វិធាន ៦៣.៣.ខ.១) ។

៤៧. ទី១ ឧប្បត្តិហេតុពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនបានកើតឡើងនៅក្នុងសវនាការនានារបស់ អ.ប.ជ ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ និង ថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ អាកប្បកិរិយារំលោភបំពានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងពេលសវនាការទាំងនោះ គឺមានលក្ខណៈជាការគម្រាមកំហែង និងប៉ុនប៉ងក្នុងការបំភិតបំភ័យចំពោះភាគីនានា និង/ឬចំពោះចៅក្រមដែលជាធាតុផ្សំមួយចំនួន ដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងពេលដែលធ្វើការវាយតម្លៃអំពី ហានិ

---

[91] ករណី អៀង ធីរិទ្ធ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន កាលពីថ្ងៃទី ១៤-វិច្ឆិកា-២០០៧ ចុះថ្ងៃទី ២១-មករា-២០០៨ C 20/I/7, ERN 00186408-34 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[92] ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, ច្បាប់ជាភាសាបារាំង, ERN 00220017-48 (ភាសាបារាំង), ត្រង់ ERN 00220034, បន្ទាត់ទី៧ ដែលអាចបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសថា "ជនត្រូវចោទរំខានដល់សវនាការ" ។

ភ័យផ្សេងៗដែលអាចនឹងបង្កឡើងដោយសារការគាបសង្កត់ ដែលដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អាចនឹងធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងសាក្សី និងជនរងគ្រោះនានា (វិធាន៦៣.៣.ខ.១), ប្រឆាំងនឹង ការថែរក្សាភស្តុតាង (វិធាន៦៣.៣.ខ.២) និងការរក្សាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ (វិធាន ៦៣.៣.ខ.៥) ។ អាកប្បកិរិយានេះ ក៏អាចប៉ះពាល់ផងដែរទៅដល់សន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ បើសិនជាអាកប្បកិរិយាបែបនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងវិញជាថ្មីម្ដងទៀតជាសាធារណៈ ពេលត្រូវបានដោះលែង (វិធាន៦៣.៣.ខ.៤) ។ ឧប្បត្តិហេតុទាំងនេះអាចត្រូវបានរៀបរាប់ដូចខាងក្រោមនេះ នៅក្នុងកថាខណ្ឌពីទី៤៨ ដល់ទី៤៩ ។

៤៨. (បានលុបចេញ)[93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100] [101] [102] [103] ។

៤៩. កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ នៅក្នុងសវនាការមួយរបស់ អ.ប.ជ ប្រធានអង្គសវនាការបានអានខ្លាំងៗនូវ "សាលដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្ដីពីការឃុំខ្លួនអៀង ធីរិទ្ធ បណ្ដោះអាសន្ន" របស់ អ.ប.ជ ។ នៅពេលចប់សវនាការ ជនត្រូវចោទបានស្រែកខ្លាំងៗដាក់ចៅក្រមតុលាការថាៈ *"ខ្ញុំមិនថានរណាជាអ្នកសរសេរសាលដីកាសម្រេចនេះ! ខ្ញុំមិនថានរណាហើយ!"* ។ ការធ្វើអន្តរាគមន៍នេះអាចនឹងត្រូវបានបកស្រាយថា គឺជាការប៉ុនប៉ងមួយធ្វើការគម្រាមកំហែង ឬសម្លុតបំភ័យមួយចំពោះចៅក្រមនានា និង/ឬ ចំពោះបុគ្គលិក

---

[93] (បានលុបចេញ)

[94] (បានលុបចេញ)

[95] (បានលុបចេញ)

[96] (បានលុបចេញ)

[97] (បានលុបចេញ)

[98] (បានលុបចេញ)

[99] (បានលុបចេញ)

[100] (បានលុបចេញ)

[101] (បានលុបចេញ)

[102] (បានលុបចេញ)

[103] (បានលុបចេញ)

នៃ អ.វ.ត.ក[104] ។ តែជាអកុសល រឿងនេះមិនត្រូវបានរាយការណ៍នៅក្នុងប្រតិចារិកនៃសវនាការនោះទេ ។

៥០. ឧប្បត្តិហេតុទាំងពីរលើកនេះ គួបផ្សំជាមួយនឹងអាកប្បកិរិយា និងសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈកន្លងមករបស់ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចដែល អ.ប.ជ បានលើកឡើងបញ្ជាក់នៅក្នុងសាលដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨[105] គឺជាការបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់អំពីហានិភ័យជាក់ស្ដែងថាជនត្រូវចោទអាចនិងធ្វើការគាបសង្កត់, សម្លុតបំភ័យ ឬ ជ្រៀតជ្រែកដល់សាក្សី ឬជនរងគ្រោះនានា បើសិនជាត្រូវដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ។ ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មានសិទ្ធិអាចពិនិត្យមើលឈ្មោះសាក្សីសំខាន់ៗជាគន្លឹះបាន ។ ដែលសាក្សីទាំងនោះភាគច្រើន មកទល់ពេលនេះមិនទាន់ត្រូវបាន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្ដាប់ចម្លើយនៅឡើយទេ នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការស៊ើបសួរនេះ ។ ផ្អែកតាមនេះ ហានិភ័យដែលថា គាត់នឹងអាចប្រើឥទ្ធិពលទៅលើសាក្សីដើម្បីឲ្យភ័យខ្លាច លែងហ៊ានផ្ដល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺមានភាពកាន់តែធំជាងមុនទៅទៀត ។

៥១. លើសពីនេះ បើសិនជាត្រូវបានដោះលែងនោះ គឺមានហានិភ័យជាក់ស្ដែងមួយថា ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មុខជានឹងបន្តធ្វើនូវសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ដែលមានលក្ខណៈរំលោភបំពាន (Offensive) បែបនេះ នៅក្នុងបណ្ដាញផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានសាធារណៈនានាដែលអាចមានផលប៉ះពាល់ដែលមិន

---

[104] *ករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ,* សាលដីការបស់ អ.ប.ជ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ជាភាសាអង់គ្លេស) ។ ជាថ្មីម្ដងទៀត ការដកស្រង់សំដីនេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីអ្វីដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាចាំបានលើសំដីរបស់ជនត្រូវចោទដែលបាននិយាយ ។

[105] សាលដីការបស់ អ.ប.ជ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, C 20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខ័ណ្ឌទី៤៩-៥០ ។ អៀង ធីរិទ្ធ បានជេរប្រមាថ និងប៉ន់ប៉ងបំភ័យ ឆាំង យុះ លិខិតដែលបានបញ្ជូនចេញនៅថ្ងៃទី៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ ដោយអៀង ធីរិទ្ធ ផ្ញើជូន Chris Decherd, ដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយក្រោមចំណងជើងថា "អៀង ធីរិទ្ធ និយាយថា គាត់គ្រាន់តែចង់បំរើប្រជាជនរបស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះ", *The Cambodia Daily,* ថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩, ERN 00000588-589 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ គេបានរាយការណ៍ឲ្យដឹងថា ជនត្រូវចោទបានអំពាវនាវឲ្យប្រជាជនបំបិទមាត់ មីម៉ក់ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយរបស់ចលនារួបរួមជាតិប្រជាធិបតេយ្យ (DNUM) នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣៖ "ក្រុមហ៊ុនសារជីវកម្មខ្មែរក្រហមៈ អតីតជនកុម្មុយនីស្ត ក្រសោបយកសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារនៅស្រុកម៉ាឡៃ" *The Cambodia Daily,* ថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧, ERN 00106073-78 ។

គ្រាន់តែបំភិតបំភ័យសាក្សីនិងជនរងគ្រោះតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងធ្វើឱ្យខូចដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ហើយជាផលវិបាកនោះ គឺជាការបង្កើតឡើងនូវហានិភ័យចំពោះសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់រូបគាត់ផងដែរ ។

៥២. ទី២ ចំពោះការគំរាមកំហែងដែលបង្កឡើងចំពោះសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ - វិធាន៦៣.៣.ខ.៤ និង៥ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ថ្មីៗនេះ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា ការដោះលែងជនណាម្នាក់ក្នុងចំណោមជនត្រូវចោទទាំងប្រាំ(៥) រូបនេះ អាចនឹងធ្វើឱ្យប្រែក្លាយទៅជាអំពើហឹង្សាសំដៅប្រឆាំងចំពោះអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះ រួមទាំងដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ឬ អ.វ.ត.ក ផង ។ នៅក្នុងអត្ថបទមួយនៃកាសែត The New York Times បានសរសេរថា កាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨[106] មានជនរងគ្រោះពីរនាក់បាននិយាយថា ពួកគេ រៀងៗខ្លួន ចង់តែ “ហាន់ (នួន ជា) ឱ្យទៅជា ជំរាកៗ ហើយរោយអំបិលទៅលើស្នាមរបួសរបស់គាត់ (...) វាយគាត់ និង ធ្វើទារុណកម្មគាត់ ហើយនិងដាក់គាត់ឱ្យខ្សែភ្លើងឆក់ដើម្បីធ្វើឱ្យគាត់ឆ្លើយ” ហើយឱ្យពួកគាត់ (ជនត្រូវចោទ) “ទទួលរងនូវការឈឺចាប់ដូចកាលពីពេលខ្ញុំឈឺចាប់នោះដែរ” ដូចជា “មានតែសម្លាប់គាត់ទេទើបធ្វើឱ្យខ្ញុំស្ងប់ចិត្តបាន”។ មានមនុស្សបីនាក់បានពោលដដែលៗនូវសំដី/ពាក្យគម្រាមកំហែងទាំងនោះ (មិនគ្រាន់តែប្រឆាំងនឹង ខៀវ សំផន និងក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែប្រឆាំងនឹងតុលាការផងដែរ) នៅក្នុងសន្និសីទសារព័ត៌មានមួយដែលធ្វើឡើងនៅពេលបន្ទាប់ពីសវនាការរបស់ អ.ប.ជ កាលពីថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[107] ។ ការសំដែងប្រតិកម្មដោយរំជួលចិត្តទាំង

[106] “នៅក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះក្តីខ្មែរក្រហម ជនរងគ្រោះនឹងមិនមែនចូលរួមទ្រទ្រង់ដោយឥតបានការនោះទេ”, The New York Time, Seth Mydans, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, អាចរកបានតាមរយៈវ៉ិបសាយ: http://www.nytimes.com/2008/06/17/world/asia/17cambodia.html?scp=1&sq=Seth%20Mydans%20in%20Khmer%20Rouge%20Trial%20Victims&st=cse នៅថ្ងៃទី៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, (**ឧបសម្ព័ន្ធ ខ - ឯកសារភ្ជាប់ លេខ២**) ។

[107] នៅក្នុងខ្សែអាត់វីឌីអូ របស់ អ.វ.ត.ក អំពីសន្និសិទសារព័តមាន ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ខ - ឯកសារភ្ជាប់ លេខ៣**) បានបង្ហាញពីស្ត្រីជាជនរងគ្រោះទីមួយនៃរបបខ្មែរក្រហមម្នាក់ បានស្រែកគំហក និងចង្អុលដាក់សហមេធាវីការពារក្តីខ្មែរ នៅក្នុងពេលសន្និសិទសារព័តមាន ។ លី មុន្នីសារ (Ly Monysar) ឥឡូវនេះ ជនរងគ្រោះជាឆ្នាំសន្តិសុខ បានគំរាមកំហែងតុលាការធ្វើឱ្យមានសកម្មភាពភេរវកម្មមួយប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម “ប្រសិនបើតុលាការនៅតែគ្រាន់តែជាឆាកល្ខោនទេនោះ” នៅក្នុងពេលសន្និសិទចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន

C20/5/7

នេះ គឺជារោគសញ្ញានៃជម្ងឺតានតឹងខាងផ្លូវអារម្មណ៍ក្រោយមានការប៉ះទង្គិចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរខាងផ្លូវចិត្ត ដែលនៅតែមានជាបន្តនៅឡើយក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះ ដោយដំណើរការនៃនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក បាននាំឱ្យមានការលេចឡើងជាថ្មីនូវការថប់នៅក្នុងអារម្មណ៍[108] ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការគំរាមកំហែងជាសក្តានុពលចំពោះសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនគឺមិនមែនជាការគិតច្រឡំនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែនៅតែមានភាពរស់រវើក និងជាក់ស្តែងនៅឡើយ ។

៥៣. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សម្រេចថា លក្ខខណ្ឌនានានៃការឃុំខ្លួន តាមវិធាន៦៣.៣.ខ.១-៥ ត្រូវបានបំពេញ និងនៅតែបានបំពេញ ហេតុនេះជាការបញ្ជាក់ថាការបន្តឃុំខ្លួនដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គឺជាការត្រឹមត្រូវ ។

គ. គ្មានដីកាសម្រេចឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការទេ

សារព័តមានរបស់ជនរង គ្រោះ ហើយស្ត្រីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី) ឈ្មោះ សុខ ជា បាននិយាយសារចុះសារឡើងថា បើសិនជាគាត់អាចចាប់ខៀវ សំផន បាននោះគាត់ចង់ "ស្ទុះទៅហែកស៊ីទាំងរស់" ។ សូមមើលផងដែរ "តុលាការខ្មែរក្រហម: l'exaspération des victims intensifiées par un clash avec la défense" ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, Ka-Set (site d'information sur le Cambodge), Stéphanie Gée, ដែលអាចរកបានវ៉ិបសាយ : http://ka-set.info/index2.php?option=com_content&task=view&id=783&pop=1&page=0&Itemid=46;"រឿងកំប្លុកកំប្លែងជួបយុត្តិធម៌បែបនៅសវនាការកាត់ក្តីខ្មែរក្រហម" *The Nation* (New York, USA), Barbara Crossette, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, កថាខ័ណ្ឌទី៤ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ខ - ឯកសារភ្ជាប់ លេខ៥**) ។ "តុលាការខ្មែរក្រហមបើកសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចអំពីករណីបកប្រែសំណុំរឿង" ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, ច្បាប់បកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស, *រស្មីកម្ពុជា*, វ៉ុល១៦ លេខ៤៧៦០ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ខ - ឯកសារភ្ជាប់ លេខ៦**) ។ ភាពគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់នៅក្នុងតុលាការ ខណៈដែលសវនាការបញ្ចប់ក្នុងភាពច្របូកច្របល់" " ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, *The Phnom Penh Post*, ដោយ Georgia Wilkins (**ឧបសម្ព័ន្ធ ខ - ឯកសារភ្ជាប់ លេខ7**) ។ "Le Cirque Vergès" ចុះថ្ងៃទី១១-១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, *Cambodge Soir*, ដោយ Adrien Le Gal ។

[108] Rob Savage និយាយថា ការចាប់ផ្តើមសកម្មភាពតុលាការនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក "អាចធ្វើឱ្យមានហានិយភ័យថ្មីៗចំពោះសង្គមកម្ពុជា" ដែលអាច "នាំឱ្យមានការលេចឡើងជាថ្មីនូវការថប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ និងផលវិបាកសង្គមជាអវិជ្ជមានដែលអាចនឹងអមមកជាមួយគ្នានោះ" ។ Rob Savage "ជម្ងឺតានតឹងខាងផ្លូវអារម្មណ៍ក្រោយមានការប៉ះទង្គិចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរខាងផ្លូវចិត្តៈ មរតកនៃការឈឺចាប់និងអំពើហិង្សា", កាសែតប្រចាំខែរបស់ *South Eastern Globe*, ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧, ទំព័រ ២៤-២៧, ERN 00153657-61 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

C20/5/7

៥៤. គ្មានដីកាសម្រេចឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ដែលនឹងមានលក្ខណៈម៉ឺង-មាត់ហ្មត់ចត់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបំពេញលើតម្រូវការចាំបាច់សម្រាប់ការពារសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទ ដើម្បីថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងដើម្បីរារាំងកុំឱ្យជនត្រូវចោទគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី និងជនរងគ្រោះ និងការពារមិនឱ្យបំផ្លាញភស្តុតាងបានឡើយ ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៥៥. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះឱ្យ **បដិសេធចោល** បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីទាំងមូល ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨
សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោក យ៉េត ចរិយា	**លោក** Robert PETIT
សហព្រះរាជអាជ្ញារង	**សហព្រះរាជអាជ្ញា**